

KRISTENT

Perspektiv

12. ÅRG. NR. 3, 2009

Guds vrede

Bibelens lære om Guds vrede er ikke populær. Kan dette virkelig forenes med hans nåde og kærlighed? Læs mere om en svær fordøjelig egenskab i Guds karakter.

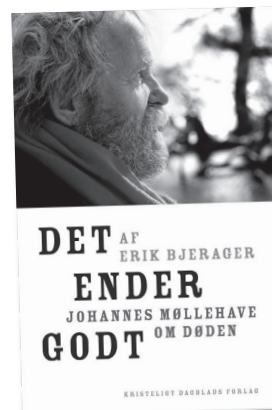
Side 13

Mig og næsten

Fattige, syge og lidende. Næsten trænger sig på, og vores første reaktion afslører ofte, hvor svært vi har ved at rumme andre.

Side 2

OGSÅ I BLADET...

Bøger om døden

Vi anmelder fire bøger, der handler om døden og det evige liv.

Side 12

og meget andet...

Vi dykker også ned i den danske salmeskat og fortsætter med at udforske den sidste bog i C. S. Lewis' Narnia-serie... *God fornøjelse.*

Spiritualitet

I serien om bibelsk spiritualitet ser vi på gudsfrygten hos profeten Daniel.

Side 17

Du må ikke stjele

Det 8. bud udfordrer os til at lade det være, som ikke tilhører os.

Side 8

Guds vrede

Af Louis Nielsen

Der er sider af det bibelske budskab, der i dag slet ikke er nogen lydhørhed for, ja som man helst så helt slettet af Bibelen. Den holdning rækker endda langt ind i kirken. En af disse er Guds vrede.

På en måde er det kun naturligt, at vi ikke ønsker at høre om det, for vi er alle hjemfaldne til Guds vrede. Og som Bibelen skildrer Guds vrede er det også forfærdeligere end noget andet.

En gang skal mennesker kalde på bjergene at falde ned over dem for at skjule dem for Guds og Lammets vrede (Åb 6:16). Paulus advarede korinthermenigheden mod at "ægge Herren til vrede", og han tilføjede spørgsmålet "Er vi stærkere end han?" (1 Kor 10:22).

Jesus fortalte sine tilhørere, at var der noget, de skulle frygte, så var det Guds vrede, som i modsætning til andre trusler betød evig ødelæggelse (Luk 15:5). Hebræerbrevet advarer os mod faren at falde fra med en henvisning til Herrens dom, og at "det er frygteligt at falde i den levende Guds hænder" (10:30-31).

Paulus spørger: "Er Gud menneskelig talt, uretfærdig, når han rammer med sin vrede?, og han besvarer det med et "Aldeles ikke!" (Rom 3:5-6). I Romerbrevet indledende kapitler afsløres det, at Gud har mange grunde til at vise vrede.

Når vi reagerer så stærkt imod dette vidnesbyrd om Guds vrede, siger det langt mere om os, end det siger om Gud.

Det afslører hvor lidt vi kender Gud og vor egen syndighed.

Det er ikke ualmindeligt, at vi harmes over forbrydelser, og vi råber på strengere straffe; nogle udtaler endda et brændende ønske om, at forbryderen må "brænde op i helvede" også selv om man ikke tror på noget helvede, og naturligvis ikke ville kunne forestille sig, at man selv kunne ende dér.

Med al vor humanisme og påståede civilisation er vi på bunden forhærdede syndere, som kun sjældent går i rette med os selv, og ikke føler noget behov for Guds tilgivelse, for vi er "ikke som disse syndere" og forbrydere, som vi synes, der er alt for mange af.

En dansk videnskabsjournalist, der bestemt ikke har meget tilovers for kristentroen skrev for nyligt i en artikel i Berlingske Weekend (citeret frit efter hukommelsen) "Problemet er ikke, at det onde er til, for alle mennesker er potentielt onde; problemet er, at det gode er til, og at der findes mennesker, som handler godt". Det er vist en større grad af realistisk selverkendelse end den mange af os går rundt med.

Netop på grund af vor manglende syndserkendelse og vor manglende fortrolighed med Guds natur og respekt, ja ærefrygt for hans hellighed finder vi Bibelens tale om Guds vrede enten

oprørende eller ligegyldig.

Desværre hjælpes vi godt på vej til den holdning af den gængse forkyndelse i folkekirker og frikirker. Søndag efter søndag hører vi kun en og samme tale om Gud, at han er kærlighed, og at han elsker os ubetinget og uanset hvad. Og Gud er vitterlig kærlighed, og han elskede verden så højt, at han gav sin Søn den enbårne, for at enhver som tror på ham ikke skal fortæbes, men have evigt liv" (Joh 3:16). Gud elskede os endog som syndere, som fjender af ham og det gode, som gudløse (Rom 5:6-10).

Men den sandhed må sammenholdes med alt, hvad Bibelen ellers åbenbarer om Guds hele natur, og den må modtages undrende og tilbedende, ikke som det mest selvfølgeligt i verden.

For det er bestemt ikke selvfølgeligt, at Gud skal elske en falden verden; måske er det dét ud fra hans eget væsen, men ikke i den tilstand, vi befinder os. Det er kun en nådesag, det bliver aldrig et krav, en menneskeret, noget vi har fortjent. Kun undren over at Gud elsker selv mig er den attitude, vi kan nærme os hans kærlighed på. Den er og bliver en gåde.

Guds suverænitet i vreden

Givet verdens tilstand og vor tilstand i synd og ondskab, er Guds vrede langt mere logisk at forholde sig til.

"Loven (Moseloven) fremkalder Guds

vrede" (Rom 4:15). "De brød min pagt" profeterede Jeremias, "så jeg væmmedes ved dem" (31:32; 1931-oversættelsen). Loven afslørede ubarmhjertigt, hvad der var sket med mennesket i faldet.

Dens forsøg på at rette op på misseren endte i det modsatte: Flere overtrædelser og endnu mere vrede og straf. Loven bragte det virkeligt for dagen, at synden var i verden og var trængt igennem til alle mennesker, og at mennesker ikke kunne leve op til og være det, det var skabt til, Gud til ære og glæde. Døden høstede alle ind. Guds gode skaberværk og gode hensigter lagdes øde. Og hvordan påvirkede det Gud? Var han ligeglad? kunne han være tilfreds med det? og lod han det blive ved det? Hans vrede er hans hellige og retfærdige reaktion på den skade, der var sket. I vreden er også Guds barmhjertighed og hans frelsesvilje, udmalet i stærke billeder og farver ikke mindst hos Esajas (se f.eks. kapitel 63:1-9).

Guds suverænitæt over verden åbenbares også i hans vrede. Guds vrede åbenbarer, at Gud ikke har sluppet tøjlerne, men stadig holder dem fast. På en måde bør vi være Gud taknemmelig for hans vrede (Es 12:1), selvom vi selvfølgelig må frygte den, og vi må være dybt taknemmelig for, at Gud er sen til vrede (2 Mos 34:6) og ikke opretholder sin vrede mod os for evigt (Salme 103:8-10), og bede ham også under vreden at komme barmhjertigheden i hu (Hab 3:2).

Vreden giver os ægte indsigt i livet, sætter os på plads dér vi hører hjemme i skabets økonomi, viser os hvor ubestændigt livet er, og hvor dybt afhængige vi er af Gud og hans nåde og barmhjertige overbærenhed (Salme 90:7-12; Rom 2:3-5). På den måde er der en godhed fra Guds side gemt i hans vrede

Ekstistensen af Guds vrede viser os også, at vi ikke er robotter, men at vi står til ansvar, viser os, at verden trods tilstedeværelsen af synd og ondskab ultimativt er gennemtrængt af Guds retfærdighed, der "vil gengælde enhver efter hans gerninger: Dem, der søger herlighed og ære og uforgængelighed ved udholdende at gøre det gode, vil han gengælde med evigt liv, og over dem, der søger deres eget og er ulydige mod sandheden, men lydige mod uretten kommer der vrede og harme. Nød og angst rammer hvert menneske, både jøde, først, og græker; herlighed og ære og fred får enhver, som gør det gode, både jøde, først,

“

Vreden giver os ægte indsigt i livet og viser os hvor ubestændigt livet er, og hvor dybt afhængige vi er af Gud og hans nåde. På den måde er der en godhed fra Guds side gemt i hans vrede.

og græker. For Gud gør ikke forskel på nogen" (Rom 2:5-11).

Længes efter at vise nåde

Vreden er ikke en del af Guds natur, som hans nåde, hans trofasthed og hans kærlighed er det. Hans længsel er at vise nåde (Es 30:18). Nåden varer hele livet, vreden kun et øjeblik (Salme 30:6). Nåden er en evig bygning, Guds trofasthed for evigt grundfæstet i Himlen (Salme 89:3; 1931-oversættelsen).

Guds trone kaldes "nådens trone" (Heb 4:16), sonedækket over Pagtens Ark, hvor herlighedens keruber troned, oversatte Luther med "nådestolen" (se note til Rom 3:25 i 1948-oversættelsen). Guds nåde bringes aldrig til ophør, men er ny hver morgen (Klages 3:21-33).

Gud er ikke en despotisk, lunefuld Gud, en lidenskabelig Gud ja, men retfærdig og hellig, og ikke et menneske. Hos os indeholder vrede næsten altid et syndigt element, og vi advares imod at vise vrede og imod, at vreden skal tage herredømmet over os. Ikke sådan hos Gud. Hans vrede har altid en årsag, og menneskers synd og ugudelighed er dens årsag. Det at vi med vor synd lægger jorden øde (Åb 11:15-19).

I Himlen lovpriser Gud for at tiltræde sit kongedømme og for at dømme jorden og lade sin vrede åbenbare (Åb 11:15-19). Men også dette syn, hvor den syvende engel blæser i sin basun, slutter med, at "Guds tempel i Himlen blev åbnet, og hans pagts ark (med nådestolen) kunne ses i hans tempel" (vers 19).

Det er på den baggrund af dom, at Bibelen udfolder sit frelsesbudskab. Og vreden må med, hvis nåden skal bevare sin uudgrundelighed, sin uforskyldthed og storhed, også bevare sin rodfæstethed i Guds herlighed og retfærdighed.

Nåden udfolder sit herredømme på baggrund af og ved retfærdigheden til

evigt liv i Kristus Jesus vor Herre (Rom 5:21; se også Rom 6:23).

I frelsens evangelium, siger Paulus, "åbenbares Guds retfærdighed af tro til tro" (Rom 1:16-17), men det sker sammen med den Guds vrede, som også åbenbares fra Himlen over al ugudelighed og uretfærdighed hos mennesker, der undertrykker sandheden med uretfærdighed" (Rom 1:18).

Gud elsker ikke verden (menneskeheden) og sender sin Søn som frelser for verden, fordi vi er gode og fortjener hans kærlighed, men fordi, at vi uden det ville være fortabt for evigt. Jesus havde som verdens dommer al mulig grund til at komme for at dømme os, men nu kom han ikke for at dømme verden, men for at verden skulle frelses ved Ham (Joh 3:16-18). Dommen er i det, at han kommer, men dommen kan blive til liv og frelse, hvis vi tager imod kærligheden og retfærdigheden i Ham.

Dommen og frelsen, vreden og nåden løber parallelt med hinanden gennem frelseshistorien. Dommen tjener til advarsel og som tilskyndelse til at blive forligt med Gud, den er på den på den måde nådens og frelsens fremstrakte hånd. Et nådeår er udråbt, og et nådeår er kommet (Es 61:1-2; Luk 4:16-20; 2 Kor 5:19-6:2; Heb 4:1-7). Men nådens tid udrinder en dag, selv om det takket være vor Guds tålmodighed og frelsesvilje har varet længe, uendelig længe (se 2 Pet 3:8 ff), og så kommer den "hævners dag fra vor Gud (Es 61:2 som herolden, Herrens Tjener, også udråbte.

At blive frelst er at blive frelst fra den kommende vrede (1 Thes 1:10). Af natur er vi "vredens børn" (Ef 2:3), og det var vi alle (Paulus inkluderer jøderne og inkluderer sig selv). Vi var tillige "vredens kar fuldt færdige til fortabelse", men mysterium over mysterium er vi nu ved Guds nåde i Kristus "barmhjertigheds kar" (Rom 9:19-26).

Det må vi aldrig glemme, (Ef 2:12); ellers sniger der sig let en fornemmelse af selvskabthellighed ind over vort liv med Gud, og en atmosfære af bedrøvelse i vor attitude til verden. Bevidstheden om, at hvad vi er, er vi ved Guds nåde alene (1 Kor 15:10; Gal 2:16-21; Fil 3:2-11; 1 Tim 1:12-17) og den tilhørende taknemmelighed og bevidste afhængighed af Gud er en sart plante, som mistrives, hvis den ikke stadig næres af Guds Ånd.

Korset og vreden

Bibelens åbenbaring af Gud og Guds veje med mennesker (frelsehistorien) hvori både vreden og nåden er klart til stede giver Bibelens forsoningslære dens selvfulgkelige plads. Med de senere års fokus på psykologien og dens udredning af mennesket er fokus omkring forsoningen blevet forskudt, i mange tilfælde helt ophævet. Mennesker forestiller sig, at vi uden videre kan komme til Gud, og at vi næsten kan påkalde os hans velvilje og hjælp som en ret. Han er til for at tjene os, og gør han ikke det, kan det også være lige meget. Så er han enten ikke til, eller han må undvære mig blandt sine. Han er under anklage, ikke jeg.

Forsoningen har altid været svær logisk at forstå. Vi har kun kunnet gøre det ved hjælp af billeder, og de siger aldrig hele sandheden. Der er og bliver et stort element af mysterium tilbage. Ikke for ingen ting synger vi, at vi tror på "korsets gåde". Men er vi blevet oplyst af Guds Ånd og af Guds hellige ord i vor samvittighed om vor synd, så er vi ikke i tvivl om, at det, at Gud forsoner sig med os og vi med ham, er vort mest påtrængende behov, hvis der overhovedet skal være en vej åben for os ind til Ham.

Det kommer tydeligt frem i eksempel efter eksempel i frelsehistorien, i profeternes forkyndelse, i Salmernes syndsbekendelser og lovsange, i Jesu og i apostlenes forkyndelse og i udredningen af, hvad evangeliet er. Tænk bare på centrale steder i Bibelen som Esajas 53, Jeremias 31; Salme 51; Matt 26:26-29; Rom 3:21-31; 2 Kor 5:14-21; Gal 3:11-14; Heb 9:11-14, 1 Pet 2:21-25, Åb 5:9-14 og mange, mange andre steder.

Jesus, siger Peter, er "offerlammet uden plet og lyde, som var bestemt dertil for verden blev grundlagt" (1 Pet 1:18-19). Det er ved hans blod, at vi er løskøbt fra synd, død og fortabelse. Gud, som

elskede os endog "mens vi var syndere", lod Kristus, hans enbårne og elskede Søn "dø for os" og "gjorde os dermed retfærdige"; derfor ved vi også og ved det her og nu, at vi "ved Ham skal frelses fra vreden" (Rom 5:8-9).

Det samme sted og det samme tidspunkt, hvor Guds kærlighed til os når sin højeste udfoldelse, er også det sted og det tidspunkt, hvor dommedags vrede udhældes, ikke over os, men over sonofferlammet, over ham som i kærlighed dør i vort sted. Derfor véd vi også, at dommedags vrede ikke skal ramme os, ved Ham er vi allerede frelst fra den kommende vrede.

Og det er samtidigt tegn og segl på, at vi er forliget med Gud, har fred med ham, tillidsfuld adgang til nåden, håb om Guds herlighed, kender til evig glæde og fryd over Gud (Rom 5:1-11). Igen ser vi, at vreden ikke udelukker, at Gud elsker os, åbenbarelsen af vreden følger endda yderligere tryghed til kærligheden og forøger dermed tilliden til, at kærligheden vil holde indtil enden.

Gud er på tronen endnu

Gud er konge og er det fra evighed til evighed. Han har aldrig abdiceret og vil aldrig gøre det. Riget og magten og æren er hans. Hans trone står til evig tid og retfærdigs scepter er hans kongescepter. Han elsker ret og hader uret.

Gud er også al jordens dommer, og han øver ret og retfærdighed på jorden. Han er en "lidenskabelig Gud". Han ser aldrig passivt til, når der gøres ondt, og sandhed og retfærdighed trædes under fode, heller ikke når han viser en tålmodighed med mennesker, der ikke bare overrasker men til tider forekommer hans trofaste hellige ubærlig.

Han har en gengældens og straffens dag rede, i Bibelen fra de allertidligste tider kaldt "Herrens dag". Herrens dag er dommens dag, "den yderste dag", dagen som afslutter historien, men tillige også hver en dag, hvor Gud griber ind med vrede, straf og dom. Om sådanne dage fortælles der flere steder i Bibelen. Selvom det er svært for os at udpege denne eller hin dag eller denne og hin katastrofe i verdens fortløbende historie som en Herrens dag, behøver vi ikke at være i tvivl om, at Gud stadig griber ind.

Bibelen fortæller os, at Guds vrede fra Himmelen ikke kun åbenbares gennem

ulykker som krige og naturkatastrofer eller epidemier og økonomiske kriser, men oftest ved, at Gud giver mennesker hen, overgiver dem til konsekvenserne af den kurs, de har valgt. Om det har vi flere vidnesbyrd i Det Gamle Testamente og mest tydeligt i Paulus' brev til Romerne kapitel 1:18 til 3:30.

Al synd er oprør mod Gud, krænkelse af hans hellighed. Syndige handlinger får også ofte ødelæggende konsekvenser i medmenneskets liv og færden. Synd nedbryder gudsbilledet i os. Synd er derfor også skyld og ødelæggende for menneskeværdet. Graduere synd kan vi ikke, gør vi det fører det til, at vi relativiserer synden og bruger det til at formindske betydningen af vor egen synd og forstørre betydningen af medmenneskets synd. Men samfundsmæssigt er der synder, som er mere ødelæggende end andre, og som også på en særlig måde nedkalder Guds vrede.

Paradoksalt nok er det ofte synder, som det moderne samfund endda langt ind i kirkens rækker forsvarer med største lidenskab. I sin grund afslører det, hvor sløjt det står til med sand gudserkendelse og virkelig og ægte gudsfragt.

Igen må vi undres over Guds tålmodighed og tøvende barmhjertighed, så meget mere må vi frygte vores forhærdelse og foragt for Guds overbærenheds rigdom, hvormed vi samler os vrede på dommens dag, hvor hans retfærdige vrede vil blive åbenbaret.

Vi har nævnt, at i Bibelens lovsange lovprises Gud ikke alene for sin nåde, trofasthed og barmhjertighed ("miskundhed"), men også for sine retfærdige domme. Både miskundheden og alle Guds velgerninger udspringer af det samme hjerte som dommene og vreden. Det er derfor naturligt at holde dem sammen i ophøjelsen og tilbedelsen af Guds højhellige navn (Salme 36:6-8).

Sand gudsfragt vil lære os ikke kun at tale om Guds miskundhed, men også om hans domme, og når vi taler om hans domme, da ikke at glemme hans miskundhed. Det er reelt ikke muligt at have et sundt evangelium og leve et gudsfrygtigt liv uden at have begge med. Sand tilbedelse og lovsang kan heller ikke opleves uden at begge er med. Vi trænger til både individuelt og som kirke at opleve denne sandhed fornyet iblandt os.

Daniels spiritualitet

Af Louis Nielsen

Vi har løbende i denne efterhånden lange artikelserie prøvet på, om vi kunne definere, hvad vi egentlig skal lægge i ordet "spiritualitet" og "spirituel". I en kronik i Politiken den 1. september forsøgte teologen Viggo Mortensen sig med en definition og en redegørelse for fænomenet.

Han kom til den konklusion, at det at være spirituel ikke siger noget om man er kristen eller ej, dårligt nok siger noget om religion overhovedet.

Man kan udemærket dyrke en spiritualitet, som er løsrevet fra religiøst indhold og alligevel kalde sig en spirituel person. Dogmatiske overvejelser spiller en lille rolle om overhovedet nogen for mange af tidens udøvere af det spirituelle; spiritualiteten flager i mange retninger.

Vi har tidligere nævnt, at vi hellere ville tale om "åndelighed" end om spiritualitet, uanset at "åndelighed" virker en smule gammeldags, for slet ikke at tale om "fromhed", som måske kommer allernærmest det, vi søger.

Kernen i bibelsk spiritualitet, åndelighed, fromhed og helliggjorthed (vi bruger ordene synonymt) er gudsforholdet, at man har et forhold til Gud, vandrer med ham, lever sit liv i tro på ham, forventning til ham og efter hans ord og bud. "Leve i guds frygt" er også et udtryk, vi kunne inddrage i vor søgen efter, hvad det er vi mener og opsøger.

I artiklerne har vi søgt at skildre livet med Gud hos en række af bibelhistoriens personer: Jakob, Moses, David, Elias og Jeremias. I denne artikel vil vi følge det op med at samle os om Daniel.

Daniels historie kender vi fra Daniels Bog i Det Gamle Testamente, en bog som udmærker sig ved sit apokalyptiske budskab, men også fortæller Daniels historie.

Daniel hører hjemme i tiden omkring det babyloniske eksil, men er i den gruppe, som blev bortført allerede i den første bortførelse. Daniel opnår en høj levealder og gennemlever hele eksilet, oplever også udfrielsen af det og endda

også noget af tiden efter eksilet under det medisk-persiske overherredømme.

I mange af årene er Daniel en højtbetroet kongelig embedsmand og virker endda som personlig rådgiver for kongerne. På flere områder kan hans historie godt minde om Josefs.

For det store flertal af jøder, som oplevede eksilet, betød det utvivlsomt ikke alene en national og personlig katastrofe, men på dybeste plan var det en åndelig krise, en tragedie af et omfang, vi næppe kan forestille os. Salme 137 viser os, hvor lammende og ødelæggende krisen var, hele eksistensen stod på spil.

Stor tillid til Gud

Daniel hører til en gruppe af menneskeheden, som selv, når grundvoldene vakler og livet bliver meningsløst, ikke opgiver livet, men accepterer det nye livsvilkår og i tillid til Gud og tro på ham kommer videre i livet.

Vi kan alle komme til at stå overfor lukkede døre med en mur af forhindringer omkring os, med et mørke, vi ikke kan se lys igennem, med en fornemmelse af manglende fremtidsmuligheder, som er aldeles livsødelæggende.

Daniels Bog viser os, at også, når verden er i oprør, vilddyrerne raser og

gudfrygtige og retskafne mennesker undertrykkes og lider, så har Gud stadig herredømmet, så er hans trone der stadig, og hans rige det eneste, som har fremtiden, den evige fremtid foran sig. Den overbevisning trænger hos Daniel igennem mørket, igennem muren og lukker døren op, først som en sprække, siden på klem og til sidst vidt åben.

Troen på Guds suverænitet og almagt og holder Daniel og hans venner oppe, trods trods modstand og ekstrem fare, i gode og i onde dage. I manges bevidsthed vidner eksilet om Jahves nederlag; Jahve har tabt til de store nationers guder og er ikke længere interesseret i sit folk. Sådan udlægger dets fjender det, og sådan er der mange af dets egne, der er kommet til at se på sagen.

Så kan man ligeså godt opgive, tilpasse sig, få det bedste ud af situationen, mele sin egen kage så godt man kan. Men sådan ser Daniel og hans venner ikke på det. De er endnu unge og stærke, men det er dem livet om ikke at blive assimileret, ikke at prisgive deres jødiske identitet, fremfor alt ikke at opgive og forlade troen på deres fædres Gud.

Profeternes tro, som også er deres tro, sætter dem i stand til at leve i den større verden og i en fremmed kultur i tro på Israels Gud. Evangeliet og kristendom

udvikler det endnu mere. Bibelens Gud er aldrig bundet til tid og sted. Han er en Gud i bevægelse og er aldrig i nogen situation, hvor hans bevægelsesfrihed er hæmmet.

Gud giver Daniel og hans venner vilje til at holde fast ved det essentielle, og ynde og evne til at vinde deres tilsynsmænd over på deres side. Denne vilje til at forblive sig selv og forblive ægte og denne tæft for hvordan det vil kunne lade sig gøre er en del af Daniels og hans venners åndelighed (spiritualitet).

Vi fandt noget af det samme i Josef. Åndelighed er ikke en frit svævende følelse, en slags mavefølelse, men er disciplineret adfærd inspireret af troen, af kærlighed til Gud og oplyst og oplært ved Guds ord og bud.

Den åndelighed forstår også at iklæde sig ydmyghed uden at være krybende, formår at optræde myndigt, frimodigt, modigt og naturligt, uden klynkeri eller krukthed.

Vinder velvilje hos kongen

Daniel og hans venner opnår frihed og respekt uden at bringe andre i fedtefædet. Det er essensen i vidnesbyrdet om Daniel og hans venner i kapitel 1, og af det kan vi lære meget.

Den velvilje og barmhjertighed, Daniel og hans venner vandt hos hofchefen Ashpenaz og de fremskridt, der skete med dem, førte til, at de en dag blev fremstillet for kongen, som talte med dem og fandt dem visere og mere indsigtfulde end nogen af sine andre rådgivere og magikere. Rådgiver og magiker i de dage og i det samfund er samme person. Men Daniels visdom hidrørte ikke fra magi, men kom af hans guds frygt og liv med Gud beroende på fortrolighed med Guds ord.

Daniel fik en meget lang og betroet karriere som rådgiver for babylonerkongen Nebukadnesar, nogen gange på et endda meget personligt plan uden at der dog var tale om venskab. Venskab er vel nærmest udelukket, når man har med fuldblods despoter som Nebukadnesar at gøre.

Livet er altid farligt for en, kongen søger råd fra. Intriger og morderisk lyst er aldrig langt fra de kongelige gemakker, ja alle steder, hvor magten har sit centrum. Sådan var det dengang, og sådan er det i dag. Daniel spiller aldrig

med i noget intrigespil. Magten er ikke blandt de ting, han og hans venner søger. Men andre kunne godt være intrigante, og Daniel og hans venners jødiske tro og anderledeshed var altid brugbare argumenter, når man ønskede nogen til livs.

De lagde mærke til vennernes guds frygt, og selv i folkemængden lod det sig ikke skjule, at de ikke faldt på knæ for den billedstøtte, som kongen havde ladet fremstille. En mindre forfængelig fyrste end Nebukadnesar ville måske have overset det. Men Nebukadnesar ser virkelig på sig selv som en gud og tror sig at råde over liv og død. Nuvel, Shadrak, Meshak og Abed-Negro får en chance til, men straffen for ikke at følge parolen skærpes også ud i det absurde (kapitel 3).

Shadrak, Meshak og Abed-Negro (Daniel er af en eller anden grund ikke med her) er ikke til fals overfor trusler eller løfter om alt godt. Heller ikke tager de Jahve som gidsel. Ikke et øjeblik er de i tvivl om, at Han formår at frelse dem fra ildens magt, men uanset om Han gør eller ikke, vil de ikke tilbede Nebukadnesars gud.

Gud fik ære, hans navn og magt blev ophøjet. Shadrak, Meshak og Abed-Negro frelstes trods den rasende ild; Gud selv (hans engel, en som "så ud som en gudesøn") var hos dem i flammerne, og de formåede ikke at skade dem det mindste.

Nebukadnesar rystedes og fik sig en virkelig forskrækkelse; despot som han er, kapitulerer han overfor den levende og sande Gud og dekreterer, at ingen noget steds i riget må forhåne Abed Negros, Shadraks og Meshaks Gud. Deres troskab overfor deres folks Gud og deres holden fast ved ham fik konsekvenser for andre jøder end dem selv, idet forholdene for dem fra da af blev tåleligere. Vore handlinger og vor tro eller mangel på tro har altid virkninger på andre.

Åndelighed er også at overskue konsekvenserne af ens liv for andre, og handle sådan at andre velsignes, opmuntres og hjælpes. Vi lever og dør ikke for os selv, vi både lever og dør med andre for øje.

Utvivlsomt har det været en del af det babyloniske storriges statsræson at udnytte, hvad der måtte byde sig til af talentmasse også blandt de undertrykte folk. Daniel hørte allerede, da han blev bortført, til i Judas højere og privilegerede samfundsklasser. Uden tvivl var han et højt begavet menneske, hvilket for-

tællingerne om ham heller ikke lægger skjul på.

Men mere end det hæfter de sig ved hans guds frygt, hans helstøbthed, hans tro og hans afvisning af alt, hvad der kunne bringe den i fare. At Gud så var med ham er den faktor, som giver mening til hele hans historie og også forklarer den indgang og den position han kom til at indtage i forhold til kongen (kongerne) og i rigets øverste administration. Nogen mem opgave har det at omgås enevældige, despotiske monarker, og at forkynde dem nyheder, som ikke har behaget dem og endda råde dem til besindelse og omvendelse ikke været.

Daniel gør det med ydmyghed, bevarende sin personlige integritet, men alligevel trædende så meget i baggrunden, at det er klart for alle, ikke mindst for kongen, at han taler i en højere magts tjeneste og med denne højere magts autoritet. Kongen fornemmer det tydeligt, og derfor har han ligesom ikke noget andet valg end at lytte og ligefrem tage det til efterretning, som Daniel siger, og det uden at tilføje Daniel nogen harm, tværtimod.

Sådan noget kan kun forklares som Guds suveræne værk, men redskabet Gud bruger er et levende menneske, en åndelig personlighed, en ikke hvem som helst. At blive brugt på den måde er få beskåret, og ingen kan tage det af sig selv. Men der ligger også en historie bag, en mand og et liv levet med Gud og i kendskab til Gud. Historien har fra tid til anden rummet sådanne mennesker, og den rummer dem stadig. Men de synes at være blevet færre, og der er langt imellem dem. Men mere desperat end nogensinde behøver vi dem, og behøver dem netop nu.

Visdom fra Gud

Daniel får indblik i hemmeligheder, hemmeligheder kun Gud, som både kender historien og de mest intime hemmeligheder i et menneskes liv, kender. Daniel får skænket genuine oplevelser af Gud, men det har ikke noget med hans eget indre eller hans egen selvudvikling at gøre, men har med Guds anliggender at gøre, Guds anliggender både i enkeltpersoners liv - Nebukadnesar, Belshassar - i verdenshistoriens liv og sidst men ikke mindst i Israels liv og fremtid.

Daniel er elsket, højt værdsat hos

Gud, hans søgen Gud, hans bønner, hans syndserkendelse, hans sorg over både sin egen synd og sit folks synd og hans ydmygen sig under Guds hånd gør indtryk, bliver der lagt mærke til i Himlen. Vi kan sige, at der er kontakt mellem Gud og Daniel, og Gud kan bruge Daniel til at give sit folk åbenbaringer og afsløringer af fremtiden, som Gud hjerteligt ønsker at give sit folk, og som det på sin side har så meget brug for at kende, hvis det skal overleve i den folkeslagenes smeltedigel, det befinder sig i og vil komme til at befinde sig i.

Initiativet, æren, suveræniteten og de apokalyptiske syner og åbenbaringer, som bliver Daniel givet, kommer alene fra Gud, men vi kan heller ikke se bort fra Daniel. Det vil altid have sin betydning at være Guds mand på Guds sted i Guds time. Og det var han til fulde.

Daniels bønsliv

Hvad der udover det, særkender Daniel som en åndelig person, er hans bønsliv. Vi er vant til, at det, som altid vil blive fremhævet ved mennesker, som har været kendt for det, som de har udrettet for Gud, er deres bønsliv. Men det er altid nemmere at tale om et bønsliv end at have et bønsliv.

Hindringerne, som rejser sig mod det at bede, er legio. Ofte er det trangen, som mangler, men livets pres, dagens gøremål, uoplagthed og tvivl om det at bede gør nogen forskel melder sig sammen med hundreder af andre hindringer.

Bønnen hindres også, som Daniel får besked om det, af magter i den usynlige verden, kræfter, som står Gud imod og står hans folk imod. Bønnen og det at bede har flere indgange hos Daniel. Han beder fast til bestemte tider og på en bestemt måde, og han gør det offentligt.

Vi vil kalde det rituelt, som farisæerne bad et bestemt antal gange om dagen, som munkene og nonnerne og andre med dem beder deres faste tidebønner, som muslimer har deres faste bønner og deres fastlagte bedetider, og som nogle kristne beder fast om morgen og om aftenen. Den slags er vi måske tilbøjelig til at smile en smule ad og måske ikke tilskrive alvor og oprigtighed, men snarere, form, vane og tradition.

På en eller anden måde er det groet fast i vor bevidsthed, at kun spontane handlinger kan opfattes som oprigtige og have

nogen egentlig værdi. Men at have faste vaner, faste rutiner og måske endda bede med fastlagte ord og efter fastlagte bedemønstre behøver ikke i sig selv at være tegn på et ritualistisk liv.

For Daniel er det fastlagte livsmønster, og i det er indlagt hans bønsliv, en del af hans tro, og et middel til at fastholde bekendelsen. Derfor beder han også i offentlighed, og gør ingen hemmelighed ud af, at han beder, også selvom det i den kultur, han lever i, gør ham sårbar, hvilket hans fjender også forstår at udnytte.

Men Daniel beder også ved andre lejligheder, også under hans bibelske meditationer. Under disse kommer han til at se ting, han ellers ikke havde set og til at stille spørgsmål, han ellers ikke havde stillet. Og han retter disse til Gud. Her kommer han også til at se både sit folks synd og sin egen synd, og dermed årsagen til Israels ulykke, men hans sind rettes også mod Guds trofasthed.

Ofte er det vel sådan, at når vi gennem læsning og meditation over Guds ord og gennem bøn kommer Gud nær, oplever vi både at blive såret og blive lægt, både at føle sorg og blive trøstet, både at få noget, der smager sødt, men samtidigt er bittert. Bibelens mænd og kvinder oplevede det, Daniel oplever det, og vi oplever det. Bibelens ord er ikke kun mannakorn, der er også bittermandler imellem.

Daniel ønsker at trænge dybt ind i Guds åbenbaring, ønsker virkelig at forstå, hvad den betyder, og hvilke følger den har for Guds folk og med hensyn til Guds styre af verden. I sin søgen er Daniel ikke så meget styret af nysgerrighed og trangen til intellektuelt at være oplyst som af at forstå, hvordan Gud arbejder og hvilke mål, han styrer imod.

Han er også meget optaget af tid og tider; hvor længe skal vi vente, før det altsammen sker? Ikke alt i synerne har været behageligt, noget i dem har foruro-liget ham i en grad, at det har haft dyb indvirkning på liv og helbred.

Må leve med gåder

Ikke alt får Daniel svar på; der er gåder, han må leve med, ting i Guds måde at styre og lede verden på, han må lade ligge, ting der er "sat segl for". Men han loves en salig opstandelse, en forklarelsens morgen. Han forvisses også om, hvad der betyder noget i livet. Det er ikke så meget det at kende hemmeligheder som at leve retfærdigt, gudfrygtigt og retskaffent, og i den retfærdighed lede andre til at leve retfærdigt for Guds åsyn.

Daniel er både profet, seer og visionær, og så er han et menneske, som lever Gud nær og lader den nærhed til Gud bestemme alt i sit lange liv.

I sin egenskab af apokalyptiker er der kun få, som er hans lige. Men synerne og apokalypsen i bogen hænger uløseligt sammen med Daniels liv og med det, som vi kan kalde livlinen i hans liv.

Derfor har vi så meget at lære af Daniel. Ikke mindst af den konstanthed der er over hans liv fra ungdom over manddom til alderdom. Modenheden vokser og tager til med årene og vokser i dybde, perspektiv, indsigt og adfærd, men kimen til den var der lige fra begyndelsen, og den næredes og opretholdtes af det samme stof, en urokkelig tro på åbenbaringens og frelseshistoriens Gud, på den Gud, der havde givet sig til kende som en levende, personlig og handlende Gud fra det øjeblik, han kaldte Abraham over åbenbaringen på Sinaj og videre i Israels historie, også nu hvor folket var i eksil, og hvor Daniel måtte leve sin tro ud i et fremmed land, på fremmed grund og under fremmede skikke. Den Gud og den Guds vilje og veje var Daniel indstillet på at følge, koste hvad det ville, og ved det holdt han fast til sine dages ende.

Daniels åndelighed havde fast grund under føderne, var dynamisk og i vækst, men var ikke flyvsk, bygget op på solide grundstene, på gode og faste vaner, men også med lyst og trang til at kende Gud bedre og se mere og forstå mere af hans veje. På det felt kan vi lære meget af hans åndelighed og gøre den til vor egen.

Stop tyven

Det 8. bud - Du må ikke stjæle

Den, der stjæler, må ikke mere stjæle, men skal tværtimod slide i det og selv frembringe noget godt med sine hænder, så han har noget at give af til den, der har behov for det. (Ef. 4:28)

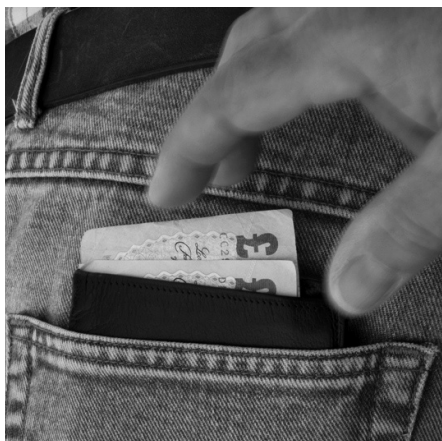
Ve jer, der giver onde love og udsteder uretfærdige forordninger for at afvise de svages sag og berøve mit folks hjælpeløse deres ret, for at udbytte enker og udplyndre faderløse. Hvad vil I gøre på straffens dag, når uret kommer fra det fjerne? (Es. 10:1-3)

Det 8. bud er langt mere udfordrende, end vi umiddelbart forestiller os. Det omhandler ikke blot tyven, der sniger sig ind i folks hjem, kleptomanen i supermarkedet, bankrøveren eller organiserede polske bander, der stjæler cykler og andre ting.

Den gemene tyveknægt kan vi godt spotte og blive enige om at putte i fængsel. Men hvad med ham, der lige har "glemt" at opgive et eller andet til skattevæsnet, hvordan forholder vi os til sort arbejde og "huller" i skattelovgivningen og penge under bordet? Kan man nu også udnytte kontorets kopimaskine til lidt privat brug, og hvor går grænsen på internettet, når det gælder download af film, musik og spil? Og hvad med alle de transaktioner, der foregår i finansverdenen, hvor man i grådighed og med ønsket om hurtig profit spekulerer i risikable lån, kursfald og kursstigninger og beriger sig via insider-viden og gigantiske bonusser?

Der er mange grå områder - nogle måske kun grå, fordi vi ikke er villige til at indrømme, at det rent faktisk er sort og hvidt og vi i nogle situationer ikke er andet end gemene tyveknægter. Det 8. bud udfordrer os her til ikke at tage fra det fad, der ikke tilhører os. Det kan være svært, når vi ser mange andre gøre det, og når ingen ser noget forkert i det.

Men her stopper det 8. bud ikke med at genere os letbenede liebhavere. For det

Af Carsten Thomsen

tiltaler os også der, hvor vi klynger os til vore ejendele, fastholder overskuddet på fede pensioner, mens andre har svært ved at få økonomien til at hænge sammen - for ikke at tale om hungersnød og ubegribelig fattigdom i den tredje verden.

Forvaltere

Det 8. bud tager sit udgangspunkt i, at vi alle har ret til at kalde noget vor ejendom. Der er intet forkert i at eje ting eller at forøge ens velstand gennem flittig handel eller ihærdigt arbejde. Vi stræber alle efter at få tag over hovedet, tøj på kroppen og penge til mad og andre ting.

Men vi må ikke glemme, at ultimativt er der intet, vi har, som vi ikke har fået fra Herrens hånd. Job levede i denne afhængighed og tillid til Gud. "Herren gav, Herren tog, Herrens navn være lovet". Alle vore ejendele er gaver fra Gud og en velsignelse fra ham. Vi kan ikke skalte og valte med dem efter behag. Vi er dybest set forvaltere af Guds ejendom.

Desværre synes det som om, at hele tanken om at være forvaltere på Guds jord er skubbet i baggrunden. Vi tænker her mere som verden. Hvad jeg har tjent er (efter skat) mit, ok. 10 procent er Guds, men resten er mit og det kan jeg

godt selv bestemme over.

Men nej alle vore ejendomme er ifølge Jesu lignelse "talenter" vi har fået til låns fra Herren og noget vi skal bruge for ham. En dag bliver vi stillet til regnskab for hvordan vi håndterede hans ressourcer. Og her stiller Skriften sig konstant og vedholdende på den fattige, nødlidende og svages side.

Både profeterne i Det gamle Testamente og Jesus og apostlene i Det nye Testamente retter opmærksomheden på det ottende bud, når de vender sig imod magthaverne og de riges undertrykkelse og udnyttelse af de fattige i landet.

I Amos' Bog beskriver profeten malende, hvordan de velstående bygger vinterpaladser og sommerboliger, hvordan de ligger i templet på kapper, de har taget i pant og drikker vin, som de har taget i bøde. Amos vender sig kraftigt imod de rige, der sælger "den fattige for et par sandaler". "De knuser de svages hoved i støvet og trænger de hjælpeløse bort fra vejen". De snyder og bedrager med falsk vægt og sælger korn, der intet er værd.

Samtidig bliver Guds bud overset gennem Israels historie - bud, der på en særlig måde skulle beskytte de fattige i landet. Sabbatsåret, hvor marken hvert syvende år skulle ligge brak og den fattige kunne blive fritaget for deres tunge arbejde. Og hvert 50. år var der jubelår, hvor en israelit, der på grund af fattigdom havde solgt sig selv til tjeneste, skulle få sin frihed tilbage. Et frihedsår for den fattige. Og når et menneske kom i nød, var han værnet mod udnyttelse fra dem, der gav lån til hjælp. Det var forbudt at tage renter i disse tilfælde (2. Mos. 22:25).

Budet advarer os ikke blot mod at stjæle og undertrykke andre, men aktivt at hjælpe til med, at vore medmennesker kan bevare sine ejendele.

"Ser du en okse eller et får, der er kommet bort fra din landsmand, må

du ikke vende ryggen til; bring dem tilbage til din landsmand." (2. Mos. 22:1). Vi må ikke bare vende ryggen til, når andre står til at miste deres ejendele. Det kommer også os ved.

Jesu ord kredser også meget om økonomiske forhold og han taler de socialt udstødtes sag og forener sig med deres livsvilkår ved selv at blive fattig. Flere af hans lignelser har afsæt i de fattiges skæbne, fra den hungrende Lazarus ved den rige mands bord til den gældstyngede tjener, der bliver kastet i fængsel.

Jesu ord er udfordrende "elsk jeres fjender, gør godt og lån ud uden at håbe på at få noget igen". Og Paulus' ord beskrivelse af de kristne i Makedonien er tankevækkende: "Under stor prøvelse og trængsel er deres overstrømmende glæde og dybe fattigdom strømmet over i den rigeste gavmildhed. For de gav efter evne, ja over evne.....For øjeblikket må jeres overflod afhjælpe de andres mangel, for at deres overflod til gengæld kan afhjælpe jeres mangel. Så bliver der ligevægt." 2. Kor. 8:1-3,14).

Ligevægt er grundprincippet. Når den, der har for meget giver til den, der har for lidt, så løses to problemer - når det ikke sker, så bliver to problemer værre.

Kejseren og velfærdsstaten

Tankegangen er den samme, når det gælder staten. Den er Guds tjener, og forvalter jo skatten på fællesskabets vegne - og derfor skal vi give "kejseren, hvad kejserens er".

Som Paulus siger i Romerbrevet 13: "Derfor betaler I jo også skat, og de styrende er Guds tjenere, når de tager vare på det. Giv alle, hvad I skylder dem: den, der har krav på skat, skat; den, der har krav på told, told; den, I skylder frygt, frygt; den, I skylder ære, ære".

Hvis vi ikke betaler vores del af udgifterne, så stjæler jeg jo fra de andre, der bliver nødt til at betale min del af udgifterne.

Bliver nogen fattig i Danmark - så har vi jo den moderne velfærdsstat, der kan tage sig af vedkommende. Vi betaler alle et meget højt beløb i skatter og afgifter - et af de højeste i hele verden, så vi kan få spændt et socialt sikkerhedsnet ud under dem, der mister fodfæstet økonomisk, socialt og psykisk. Men historikeren Henrik Jensen peger også på, at folks grundholdning til velfærdssamfundet

har ændret sig radikalt.

"I risikosamfundet er næsten ikke en broder, men et middel. Staten består ikke længere af borgere, der føler sig forpligtede til et vist ansvar for, hvad der foregår i samfundet som helhed, men af kunder og klienter, med ret urealistiske forventninger til tilværelsen. Forventninger, som oftere og oftere benævnes som retigheder. Som vi ser det, har vi rettighe-derne, mens staten har pligterne."

"Grundprincippet i velfærdsstaten er ikke længere solidaritet, yde før nyde, bredere skuldre osv., men det størst mulige materielle udbytte og den bedst mulige sociale service for hver enkelt. Hurtigere, højere, længere."

"I stedet for at være borger i et velfærdssamfund blev den enkelte til klient i en velfærdsstat, i stedet for kollektiv ansvarlighed udvikledes holdningen, "Det er tilladt, hvis det ikke bliver opdaget". Velfærdsstaten er blevet en rugkasse for et mere egoistisk individ."

Jeg tror, at Henrik Jensen noget dystre beskrivelse rammer ret præcist. Der er en enorm udfordring til kirken og den enkelte kristne. Er vores hjerter blevet kolde og har vore ejendele bundet os, så vi ikke længere giver overstrømmende, med glæde - og over evne? Bibelen advarer os om kærlighden til vore ejendele kan lede os væk fra Gud.

Verdens fattigdom

Jeg så engang et program på musikkanalen MTV, der hedder noget i stil med "show me your crib" - "vis mig din hytte". Her inviterer de nyrige hip-hop og rockstjerner indenfor i deres paladser, hvor de uden blusel fremviser deres "master bedroom" og ekstravagante livsstil. I reklamepausen var der en MTV-sponseret opfordring til at give til verdens fattigste børn gennem UNICEF, så vidt jeg husker. Kontrasten kunne næppe værre større. De fattige dør af sult, mens de rige dør af forstoppelse.

Stående over for den ekstreme fattigdom, og det umådeholdne forbrug i vesten, kan vi nemt blive helt passive. For hvad nytter det? Hvad kan jeg gøre? Vi er ingen Bono, der kan rejse rundt og trykke hånd med FN-ledere og præsidenter og få nedbragt gælden i den tredje verden. Men Herren ser ned og åbnin-gen på Salme 24 gælder stadig:

"Jorden med alt, hvad den rummer, verden og dens beboere, tilhører Herren"

og Herrens solidaritet med de fattige er stadigvæk gældende:

Alle konger skal kaste sig ned for ham, alle folkeslag skal tjene ham. Han redder den fattige, der råber om hjælp, og den nødstedte, som ingen hjælper. Han forbarmer sig over svage og fattige, han redder de fattiges liv...deres blod er dyrebart i hans øjne.

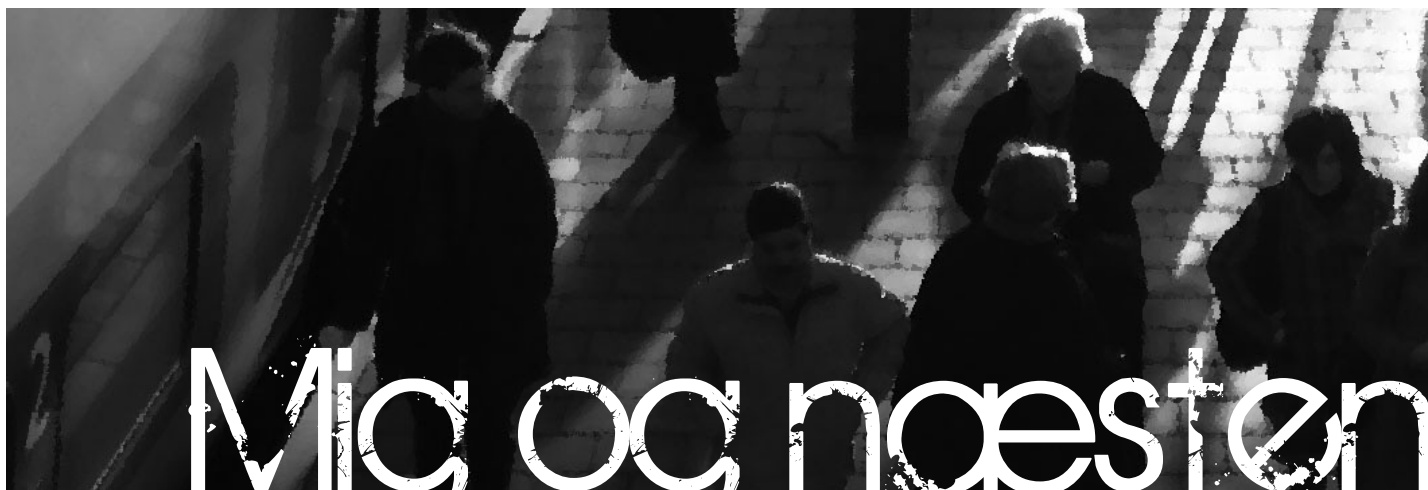
Gud er ikke ligeglad og vi burde ikke være ligeglade med, at de rigeste lande bliver rigere, mens de fattigste synker dybere ned i fattigdom. I lignelsen om Lazarus er det ikke den rige mands fejl, at Lazarus er fattig - den rige mand udnytter ikke Lazarus. Men hans synd ligger i hans ligegyldighed og apati. Selv de løsgående hunde på gaden viste mere omsorg for Lazarus end den rige mand.

Som kristne må vi ligesom Jesus føle en indre harme og forargelse over tingen-nes tilstand. Før det sker, vil vi i hvert fald ikke handle. Jo, Herren har velsignet os med mange goder, men de er også en udfordring for os - til ikke blot at hæve levestandarden, når lønforhøjelsen kommer, men gennemtænke, hvad vi kan gøre for at frigive nogle af vore res-sourcer til nødhjælp og mission.

Stoler vi på Hyrden?

Den nuværende finansielle krise har afsløret, hvor usikker rigdommen er. Mange af os investerer i aktier i håbet om at øge opsparingen hurtigere. Og derfor rammes vi, når tilliden til markedet forsvinder kurserne rasler ned. Prædikerens ord er lige aktuelle i dag: "Der er et slemt onde, jeg har set under solen: opsparet rigdom, der bliver til ulykke for den rige. Denne rigdom kan gå tabt ved et uheld".

Men Herren er den samme. I opgangstider og nedgangstider. Herren er vor hyrde - og han har lovet at sørge for sin flok. Stoler vi på Ham? Eller frygter vi konsekvenserne, hvis vi giver mere væk? At vi skal komme til at lide afsavn? At vi ikke kommer til at nyde livet som vor kollega eller vore venner i kirken? Skal man give over evne, så er det noget, der kan mærkes - det får konsekvenser. Eller konkluderer vi inderst inde, at vi ikke rigtig kan stole på, at Herren vil sørge for vore behov?

Kender du til at være sammen med mennesker, og efterfølgende føler du dig total magtesløs på grund af deres livshistorie? Deres liv har ikke noget med dit liv at gøre, men alligevel dræner det dig. Kender du, at have set nyheder, og du bliver så påvirket af dem, at du ikke kan slippe billederne igen?

Kender du til, at nogle i den nære familie eller omgangskreds bliver syge, eller noget sker med dem, og magtesløsheden rammer dig? Eller måske bliver du selv ramt af magtesløshed og frustration over din situation?

Jeg tror rigtig mange af os kender til situationer, hvor vi ikke aner, hvad vi skal stille op med det. Hvor vi må erkende, at vi er totalt magtesløse, og nogle gange uden indflydelse på det videre forløb.

I sidste nummer skrev jeg om fattigdom i Danmark, denne gang vil jeg sætte fokus på vores ansvar og reaktioner overfor dem, der har det svært. I de næste numre vil jeg skrive om specifikke situationer, der kan ramme os eller vores nærmeste, såsom demens, alkoholmisbrug, psykisk sygdom o.s.v.

Jeg er klar over, at disse artikler er subjektive. Jeg udråber mig på ingen måde til ekspert i disse ting. Men det er emner, jeg beskæftiger mig med igennem mit job som familiekonsulent, og derfor optager mig.

Vores verden, i mine øjne, virker mere og mere barsk. Historierne om røverier, overfald og misrøgt bliver mere og mere makabre. Det, som førhen var usædvanligt, toner nu dagligt op på skærmen. På mange måder påvirker det ikke én mere, fordi det er blevet daglig dag. Vi undres ikke særlig meget over det.

Jeg hørte i radioen, at Danmark var

det 16. bedste land at bo i i verden. Denne undersøgelse var lavet ud fra bla. uddannelse, løn, levestandard og levealder. Det 16. bedste land, det lyder jo umiddelbart godt. Før var vi det 13. bedste land.

Danmark er et dejligt land at leve i. Vi har mange muligheder. De fleste har muligheden for at tage en uddannelse, og efterfølgende at få job. Vi har mad, tøj og en varm seng at sove i. Alle vore basale behov er opfyldt.

Der er stort set ikke nogen i Danmark, der vil lade sig nøje med at få de basale behov dækket. Børnene bliver beskæftiget i institutionerne, og i weekenderne er der mulighed for at dyrke kammeraterne, tage i svømmehallen, i biografen eller i skoven. Mulighederne synes uendelige.

Vi har mere end nogensinde før, "jeget" i centrum. Børnene bliver opfordret fra meget tidligt til at tage stilling til, hvem de er. Det er blevet helt normalt, at sige at "man ikke orker", at deltage i arrangementer eller at være dem, der har kagen med til børnenes klassefest. Det er blevet acceptabelt at foretage fravalg. Når man skal vælge uddannelse, kan man vælge bredt ud fra evner og kvalifikationer.

Selvom vi på mange måder har det godt, tyder flere og flere undersøgelser på, at vi bliver mere og mere stressede, får mindre og mindre tid til familien, selvom mange af os arbejder mindre, end man gjorde førhen. Mange familier er i opløsning, og det er konstant i nyhederne, at vi ikke tager os ordentligt af vores gamle.

Jeg hørte en sige, at vi har en "cocktail- og reception kultur". Vi forholder os, til mennesker, som var vi til cocktailparty eller en reception. Ved receptioner taler

man overfladisk med hinanden, emnerne er overfladiske, og man prøver at relatere til mange på kort tid.

Det handler om at holde gang i en samtale, men også at kunne vikle sig ud af den igen på 30 sekunder. Livet handler for os om i højere og højere grad at iscenesætte os selv. At deltage i flest mulige projekter, og være bevidste om hvad vi går efter. Man ser det også i arbejdslivet, det er ikke længere en dyd at have været ansat på den samme arbejdsplads i 30 år. Facebook og My Space bliver brugt flittigt, her kan man chatte med gamle bekendte, eller man kan blot følge med i hvad der sker i deres liv, uden egentlig at involvere sig i det.

Værdierne er i den grad i fare. Alt kan revurderes, der er intet absolut. Vi lever efter parolen om at, hvad der er godt for dig, er ikke nødvendigvis godt for mig. Jeg er her i dag, men ikke nødvendigvis i morgen.

Hvordan møder vi tiggeren?

Jeg er godt klar over, at jeg sætter det på spidsen. Men bliver vi ikke påvirket af verden omkring os? Og dens holdning til tingene? Bilder vi ikke nogle gange os selv ind, at livet handler om MIG og MINE, at hvad der foregår rundt om os, har ikke nogen relevans for os.

Møder vi tiggeren på gaden med værdighed? Tænker vi på alle de kvinder, der bliver solgt til prostitution i Danmark? Tænker vi på naboen, der nogle gange ser nedtrykt ud? Eller tænker vi på den dame i køen i Netto, der altid lugter af gammelt skidt? Eller hvad med vore nærmeste i familien og vennekredsen? Er vi der, når de har det svært? Har vi noget ansvar for disse ting?

Eller er det Statens ansvar?

Vi vælger ofte, at være ligegyldige overfor ting, der foregår rundt omkring os. Jeg tænker tit på, når de hjemløse kommer for at få penge, kikker jeg dem knap nok i øjnene. Det kan godt være, at jeg giver dem penge, men jeg kunne vise dem værdighed, ved at se på dem. Jeg behøver ikke behandle dem uværdigt, bare fordi de lever et uværdigt liv.

Jeg tror nogle gange, at vores ligegyldighed skyldes total magtesløshed. Vi ved ikke, hvad vi skal stille op med det. Det bliver for uoverskueligt at gøre noget ved. Eller vi tænker, hvis vi først involverer os i det, så kommer vi aldrig ud af det igen. Og vi har alle travlt. Vi kan alle med rette sige, at det har vi ikke tid til at tage os af, det må andre gøre.

Tid til at lytte

Jeg oplevede engang med min mindste datter, at hun hostede så meget nede i vuggestuen, da jeg afleverede hende, at hun kastede op. Det var ud over det hele, og det var ikke rart for hende, og heller ikke mig. Hun havde ingen feber, og var ikke syg, hun hostede kun. Der var en anden mor tilstede, hun sagde ingenting, bare kikkede på mig. Jeg følte, at jeg kunne høre hende tænke "sikke en mor, at aflevere sit barn, selvom det er dårligt" eller "håber ikke hun smitter mit barn". Det føltes enormt ubehageligt. Det står selvfølgelig for min egen regning. Jeg ved selvfølgelig ikke, hvad hun tænkte. Men efterfølgende overvejede jeg alle de situationer, hvor jeg kunne have gjort det nemmere for andre at være i den situation, de var i netop nu.

Simple sætninger som "det er da en slem hoste" eller "det er da ikke rart at skulle aflevere sit barn med sådan en hoste" eller "skal jeg hente noget papir at tørre op med", havde været en god støtte at få den dag i vuggestuen.

Jeg tror nogle gange, at vi på grund af magtesløsheden bliver handlingslammet. Og nogle gange er der en enorm lindring at hente hvis blot, der er nogle, der gider lytte. Vi komplicerer det at være der for andre. Det behøver ikke være komplekst. Nogle gange har folk blot brug for at høre, at andre også synes, de lever i en hård og uretfærdig situation. Der er utrolig meget at hente i at turde stå i afmagt med folk, at turde se afmagten i øjnene, og erkende at vi ikke har løsninger på alt,

men vi bliver der sammen med folk.

Jeg hørte engang en sige, at når vi er sammen med folk, der er i situationer, hvor man føler afmagt, må man billedligt talt "kravle ned af stigen, være sammen med dem, prøve at forstå dem, og kravle op af stigen igen til sit eget liv". Et billede på, at det kan lade sig gøre at være i sorgen, tabet og ensomheden uden at lade sit eget liv gå i stykker af det. I Bibelen står der "at vi skal græde med de grædende", vi skal med andre ord vise vores medfølelse.

Andres liv er ikke uvedkommet for os. I Bibelen tales der om, at når en del i legemet lider, lider resten også. Lider én legemsdel, så lider også alle de andre. Bliver én legemsdel hædret, så glæder også alle de andre sig.

Lignelsen om den barmhjertige samaritaner vidner også om, at vi ikke kan være ligegyldige. I Lukas 10.25-37, står der:

Da rejste en lovkyndig sig og ville sætte Jesus på prøve og spurgte ham: "Mester, hvad skal jeg gøre for at arve evigt liv?" Han sagde til ham: "Hvad står der i loven? Hvad læser du dér?"

Manden svarede: "Du skal elske Herren din Gud af hele dit hjerte og af hele din sjæl og af hele din styrke og af hele dit sind, og din næste som dig selv." Jesus sagde: "Du har svaret rigtigt. Gør det, så skal du leve." Men han ville retfærdiggøre sig selv og spurgte Jesus: "Hvem er så min næste?"

Jesus svarede og sagde: "En mand var på vej fra Jerusalem ned til Jeriko og faldt i hænderne på røvere. De trak tøjet af ham og slog ham, så gik de og lod ham ligge halvdød. Tilfældigvis kom en præst den samme vej; han så manden, men gik forbi. Det samme gjorde en levit, der kom til stedet; også han så ham og gik forbi.

Men en samaritaner, som var på rejse, kom hen til ham, og han fik medynk med ham, da han så ham. Han gik hen og hældte olie og vin i hans sår og forbandt dem, løftede ham op på sit ridedyr og bragte ham til et herberg og sørgede for ham.

Næste dag tog han to denarer frem, gav værten dem og sagde: Sørg for ham, og hvad mere du lægger ud, vil jeg betale dig, når jeg kommer tilbage. Hvem af disse tre synes du var en næste for ham, der faldt i røvernes hænder?" Den

lovkyndige svarede: »Han, som viste ham barmhjertighed.» Og Jesus sagde: "Gå du hen og gør ligeså!"

At være noget for andre

Budet om "at elske sin næste som sig selv" vidner om vigtigheden af at være noget for andre. Det er ikke en del af det kristne liv, vi kan undsige os. Jesus liv vidnede også om, at troen måtte afføde handling.

Det mest fantastiske ved det, er at alle kan være noget for næsten, og vi alle har brug for næsten. Spørgsmålet er nemlig, hvornår er det dig, der bliver "næsten"? Jeg ved, at jeg selv oplever mig som "næsten", når andre spørger ind til mig og mit liv. Eller da jeg i mine ungdomsår var syg af epilepsi, og der pludselig dumpede et brev ind ad døren med penge fra en ældre dame, der synes jeg skulle have en opmuntring. Hun var i øvrigt selv indlagt, og var nok så syg. Her viste hun mig overskud. Et overskud, jeg ikke kunne forvente, men som løftede mig op og mindende mig om Guds kærlighed.

Jeg tror, vi alle sammen kan tænke på situationer, hvor andre har hjulpet os igennem. Der er glæde i at være noget for hinanden, der er glæde i at hjælpe andre og blive hjulpet af andre.

Vi behøver heller ikke, at holde af folk for at vise vores medmennesker medfølelse. Gud kan, hvis vi ønsker det, plante kærlighed i os. Han kan hjælpe os med at se værdi i mennesker vi selv har svært ved at se værdi i. Når vi vælger at gøre ting, som strækker ud over vores eget, får vi tit lov at opleve, at Gud opererer i det felt. At pludselig magter vi, at stå i ting vi ikke troede mulige.

Vi bliver måske indgydt håb for andre, vi bliver mindet om andre i bøn, eller vi oplever at sige eller gøre lige det, der giver den anden lindring og håb. På den måde får vi også lov at opleve Guds suverænit. Vi får lov at opleve, at selv om alt synes håbløst, åbner dørene sig.

Vi får lov at opleve, at Guds planer er større end vores egne. Vi behøver ikke at føle, at hvis vi først går ind i folks liv, så skal vi være sammen med dem altid. Men vi må prøve at vandre et stykke hen ad vejen med vores medmennesker, for på den måde at bane vej for tro, håb og kærlighed. At bane vej for at de ser Guds kærlighed til dem, og de dermed oplever et håb for deres fremtid.

Af Louis Nielsen

Døden og det hinsides er et tema, som optager mange, og som hyppigt er i mediernes søgelys. Begravelser er lige så interessant et emne for den kulørte presse som bryllupper er. Det sentimentale og teatraliske har kronede dage. Nogle gange kammer det så meget over, at man ligefrem kan tale om, at døden og sorgen dyrkes, bruges endda til selvpromovering. Det er bare blevet for meget.

For alt andet lige betyder det blot, at det som døden virkelig er og virkelig repræsenterer forties og undertrykkes, og at den trøst, man således rækker til mennesker bliver en pseudotrøst.

Det materialistiske menneskesyn, som er det dominerende i vor kultur, fortæller os, at døden er naturlig, en biologisk nødvendighed, som er bygget ind i livet selv. Ihærdigt forsøger man at forsinke den lov, men det har nok lange udsigter til at lykkes, om det det i det hele taget nogen sinde vil lykkes.

Alligevel har vi mennesker svært ved at forsones os med tanken om, at vi skal dø, og vi gør alt for at fortrænge døden fra vor bevidsthed. Flere og flere synes også at tro på, at der er et eller andet bag den yderste kant, en fortsat form for eksistens, en slags evigt liv, reinkarnation måske? Men hvordan sådan en eksistens skal forstås, og hvordan den vil opleves er yderst diffust for de fleste. Nogle romantiserer over det tema og forestiller sig, at det at indgå i naturen og i naturens store kredsløb kan stille deres evigheds længsel og hunger efter udødelighed.

I og med, at troen på Gud er blevet udvisket så meget som den er, og i og med at færre og færre lytter til Bibelen, er evangeliets trøst og den ankergrund, troen på Jesus giver i døden også forsvunden. Mere og mere står mennesker famlende og alene i dødens nærhed. Og kirken har forsømt at tale om døden og at tale klart om, hvad det kristne håb er. I mange år er kristendommens tale udelukkende blevet opfattet eksistentielt og forkyndt eksistentielt. Alt, hvad der er transcendent, himmelsk og realt eskatologisk, havde man barberet bort.

Med det er der nu et opgør på vej imod, et meget velkomment opgør. Det

afspejler sig også i den litteratur, der på det seneste er udkommet om døden og det evige liv. Ingen af de fire bøger, vi anmelder her, er dog polemiske af natur.

Klar tale om døden

**Efter Døden – en bog om det evige liv
Af Johannes Værge
Anis 2008**

Johannes Værge gør op med Folkekirken og præsters tøven med at tale klart om døden, opstandeshåbet og det evige liv.

Bogen indleder med en betagende skildring af forfatterens oplevelse af sin fars død efter en trafikulykke, en død som strakte sig over flere dage. Men ellers er bogen en grundig og historisk introduktion til, hvordan man har set på døden og det efter døden fra den allerførste tid (Johannes-Evangeliet og Paulus) over oldkirken, middelalderen (Dante), Reformationen og Luther, Martensen, Ingemann, H.C.Andersen, Otto Møller, Kaj Munk, P.G.Lindhardt m.fl.

Næstsidste kapitel (kap. 13) er om Salmebogen og forestillingerne om det evige liv i den. Sidste kapitel indeholder forfatterens afsluttende refleksioner over De sidste Tider, dommen, det legemliges plads i opstandelsen, opstandelse og gensyn, Helvede og Himmel.

Johannes Værge var indtil for ganske nylig præst ved Domkirken i København, og han er forfatter til flere af de liturgiske bønner i den nye salmebog og til flere af de kollekter, som bedes under Domkirkens morgenandagt. Mange vil have glædet sig over hans tydelige og klare stemme, når det var ham, der stod for morgenandagten.

Lyset og det lysfyldte har altid været et motiv, Værge har skænket særlig megen opmærksomhed. Det gør han også i denne bog.

Sproget er klart, og bogen er klart opbygget, men man kan ikke sige, at den er nemt læst. Den er rig på detaljer, men er bestemt ikke kedelig. Gennemgangen af Dantes Guddommelige Komædie, af Ingemanns forfatterskab og af H.C. Andersens er en guldmine af oplysning.

Vi stifter bekendtskab med sider af forfatterskaberne, som nok vil være kendt af de færreste af dette blads formodede læsere.

Intet Helvede

Det man i teologien kalder Mellemtilstanden fylder meget i disse forfatter-skaber, også i Martensens dogmatik og synes at vinde nogen genklang og sympati hos Værge. En mellemtilstand med en eller anden form for lutring før Him-melens salighed indgår i alle de nævnte forfatterskaber, og afvises ikke af Værge.

Set fra nærværende anmelders ståsted er det en af de ting i bogen, jeg ikke kan tilslutte mig, og som jeg mener har Skrif-ten imod sig. Er det for at skaffe ræson for troen på alles ultimative frelse, at det føles nødvendigt med en mellemtilstand, hvor der stadig kan ske en lutring, hvor sjælene stadig har mulighed for at ændre på deres holdning til Gud?

Værge tror ikke på noget Helvede, og på nogens endelige fortabelse. Men hans position er gennemtænkt og ærbødig, og ikke mekanisk. Man kan ikke andet end føle sympati for hans fremstilling, og følelsesmæssigt er det hårdt at måtte slippe den og afvise den. Men den har Skriften imod sig, og værst af alt, den har Jesu ord imod sig.

Værge har ikke uld i mund. Han fører tydelig tale. Bogen er badet i lys. Håbet får ord at føre sig frem med.

Den er bestemt værd at læse, værd at tænke over, og den giver meget. Også der, hvor den kalder på lodret uenighed.

Trøst til dem, der sørger

**”Døden, sorgen, håbet”
Af Flemming Kofod-Svendsen;
Rosinante, 2007**

Denne bog udkom i 2007 og burde for-længst være anmeldt af os. Jeg går ud fra, at flere af vore læsere allerede har læst den og har haft stor glæde og trøst ved at læse den. Men nu hvor vi anmelder bøger om døden og det evige liv, er lige denne bog ikke til at komme uden om. Hvor meget godt, vi end har haft at sige om de to

foregående i stakken – og det skal ikke trækkes tilbage – så er vi hjemme med denne bog.

Anledningen til, at Flemming Kofod-Svendsen skrev denne bog, var det tragiske tab af sønnen Jacob, svigerdatteren Lisbeth og børnebørnene Silas og Regitze under tsunamien i Thailand i julen 2004.

Forfatteren skriver indgående om tragedien, og hvordan han oplevede den og navnlig om, hvordan han har oplevet hele efterforløbet. Denne skildring fylder meget i bogen, og der vendes tilbage til den igen og igen. Det er en meget ærlig, redelig og åbenhjertig skildring, vi får, uden at den på noget tidspunkt bliver sentimental eller for personlig.

Mennesker, som har været i en lignende situation som forfatteren, vil uden tvivl kunne hente megen hjælp i deres egen sorgkrise i disse kapitler. Fortrængning, florumvunden tale og forløren triumferen er bogen helt fri for, hvilket gør det til sådan en lise at læse den.

Flemming Kofod lægger ikke skjul på de følelser af vrede, han også indimellem har båret på, lægger ikke skjul på sin sporg, sine frustrationer, de manglende svar, sin tvivl og sine anfægtelser. Men han glemmer heller ikke den godhed og varme, som har strømmet ham imøde fra Gud og mennesker. Bogen ærer Gud ved, at forfatteren oplever

sin tro på Gud styrket. Der er en trøst i Kristus, som bærer og bærer igennem.

Man kan måske mene, at der vendes lidt for meget tilbage til tragedien, men det er en meget overfladisk mening.

Godt afsnit om håbet

Bogen falder i tre hovedafsnit: Døden, Sorgen og Håbet. Afsnittet om sorgen optager langt det meste af bogen og repræsenterer forfatterens gennemlevelse af samme. I det afsnit er der mange refleksioner, også teologiske refleksioner, læseren vil kunne reflektere med på og finde praktisk hjælp og trøst i.

De er med til at berede os til at møde vore egne sorger og giver os meget, vi kan hjælpe sørgende mennesker i vor omgangskreds med. De er værd at læse mere end én gang og at understrege i.

Afsnittet om håbet er teologisk set det mest givtige, noget af det bedste, jeg har læst på dansk om det kristne håb. Det er befriende, at Kofod-Svendsen stærkt får fremhævet det bibelske vidnesbyrd om døden som en fjende og om de ødelæggende kræfter i naturen og i livet som onde og som noget fremmed, der er kommet ind i verden og i skabelsen med syndefaldet.

Siderne om Mellemtilstanden (121-127) er hele bogens pris værd. (Her tales der, forekommer det mig, bibelsk

(nytestamentligt) om mellemtilstanden og uden forestillinger af den art, Værge fremdrog fra Dante, Ingemann og H.C.Andersen. Her hviles der på Jesu fuldbårte værk, og mellemtilstanden er at være hjemme hos Herren, i Himlen, i Paradiset, lyslevende skønt død her og fra dette liv.

Det er velgørende at høre en teolog og præst tale så frit, forvisset og ligefremt om disse ting. Opstandelsen, dommen, det evige liv, den nye jord omtales også og meget konkret. Men Kofod-Svendsen gør sig aldrig skyld i det, Paulus kalder at "være klog i egne tanker". Det skjulte forbliver skjult, men det hindrer ham heller ikke at tale direkte og konkret, hvor Bibelen giver os mandat til at tale konkret. Fortabelsen og fortabelsens mulighed forties heller ikke.

Flemming Kofod-Svendsen lader sin bog slutte med et længere citat fra Jacob, den søn han har mistet. Det citat er simpelthen så vidunderligt, at du må læse det (side 144-147). "Døden, sorgen, håbet" er ganske enkelt en bog du må have og læse og give videre.

PS. Bogen slutter med et appendiks indeholdende Jørgen Sejergaards prædiken ved mindehøjtideligheden i Egedal Kirke den 5.februar 2005. Prædikenen er personlig og dybt bevægende, men også teologisk dyb. En værdig afslutning på en i alle henseender god og dejlig bog.

Barnetro og barnlig tro

”Da skal jeg kende”

Af Jacob Kofod-Svendsen

og Peter Søs

Logia i samarbejde med Credo, 2006.

Den fjerde og sidste bog, vi tager med i vor anmelderartikel, er ikke så meget en bog om døden og det evige liv, selvom den slutter med det. Den er mere en bog om det at vokse og blive moden og voksen i sit kristenliv.

Når vi tager den med, er det fordi den er skrevet af Jacob Kofod-Svendsen. Han havde ikke fået gjort den færdig, da han omkom i tsunamien, men hans ældre bror, Peter Søs har på basis af noter,

Jacob efterlod sig, færdigskrevet bogen. Det drejer sig om bogens tre sidste kapitler:

Det er svært andet end at være glad for denne bog. Det er en bog, man vil ønske en meget vid og bred læserskare. At vi bliver voksne i vor kristentro er et skrigende behov i vore dages kirker og menigheder.

Sådan føler undertegnede anmelder det i det mindste. Jacob Kofod Svendsens unge alder taget i betragtning, må man sige, at han var kommet langt i sin kristne modning.

Bogen er skrevet i stor ydmyghed; vi udsættes ikke for løftede pegefingre, men vi møder en kristen tro og gudsfrygt, der er uforholden i sin overgivethed til Jesus Kristus. Bogen illustrerer levende for os forskellen mellem barnetro og barnlig

tro. Og at der mellem de to er meget land at indtage. Bogen er en stor hjælp til at blive voksen, rig på eksempler, fyldt med megen åndelig og menneskelig visdom.

Bogen vil også egne sig fortrinligt som oplæg til samtale i bibelkredse og netværksgrupper såvel som til personlig fordybelse og videre refleksion. Den er befriende fri for klicheer og poppede og dumsmarte antydninger.

Den bevæger sig med begge ben på jorden, fuldt fortrolig med den menneskelige natur og habitus, men også med øjnene ”himmelvendte”. Jacob Kofod-Svendsen har med denne bog efterladt sig både et værdigt minde og nogle refleksioner, som vil være til velsignelse og gavn længe efter hans død og hjemgang til Herren.

PERSPEKTIV GENNEM BIBELEN - Perspektiv Bibelskole Indbydelse til seminar 27:

DEN FORVIRREDE KIRKE

Lørdag den 24.oktober i Højnæskirken, Rødovre; lørdag den 14.november i LM, Vesterbro 9 B, Odense

Dagens leder: Birgit Wiwe

Program for dagen:

9.30	Morgenkaffe
10.00	Velkomst og introduktion til dagen ved dagens leder
10.15-11.15	Oplæg ved Louis Nielsen: Hvorfor har kirken så svært ved at finde ud af hvilket ben den skal stå på? Historisk oversigt over kirkens måde at være kirke på gennem tiderne. Forskellige modeller, som kirken i Danmark prøver at indrette sig efter.
11.15	Kaffe
11.30-12.00	Spørgsmål, diskussion og samtale over det givne oplæg.
12.15-13.00	Frokost
13.00-13.45	Oplæg ved Karl-Jørgen Helmich: Sådan ønsker jeg ikke at se min kirke udvikle sig?
13.45-14.15	Diskussion af Karl-Jørgens oplæg
14.15-14.30	Kaffe
14.30-15.15	Oplæg ved Peter Kjærsgaard Sådan ser jeg gerne min kirke udvikle sig.
15.15-15.45	Samtale med udgangspunkt i Peters oplæg
15.45-16.00	Kaffe
16.00-16.30	Sammendrag af dagen ved dagens leder.

Alle er hjertelig velkomne. Medlemmer af Perspektiv Bibelskole har betalt for seminaret ved deres medlemsskab. Ikke medlemmer betaler 125 kr, som dækker materiale, frokost og kaffe gennem dagen.

Tilmelding: Henning Lütje, 74415540, lytje@pc.dk senest 22.oktober (Rødovre) og 12.november (Odense).

Glæden over Jesu genkomst

Grundtvig: Rejs op dit hoved, al kristenhed

Denne pragtfulde og magtfulde salme skrev Grundtvig i 1837. Det er en salme til anden søndag i advent og en salme, som har dagens tekst fra Lukas-Evangeliet kapitel 21 som sit forlæg.

Udgangsordene for salmen er vers 28 i Luk 21, hvor Jesus siger: "Men når disse ting begynder at ske, så ret jer op og løft jeres hoved, for jeres forløsning nærmer sig".

Forventningen til og forkyndelsen af Herrens genkomst har man ikke hørt meget til de sidste årtier, og det uanset om det er folkekirker eller frikirker, vi taler om. Det er næsten som om, vi er faldet i søvn, hvad det angår, og tænker som den dårlige tjener i Herrens lignelse: "Min herre lader vente på sig! og derpå giver sig til at slå sine medtjenere og spiser og drikker med svirebrødre" (Matt 24:48-51).

Herren selv nægtede, at han kendte timen for genkomsten, men på en måde er det som om han med sin lignelse foregriber, at det godt kan trække ud med hans genkomst. Ventetid er altid en stressende og belastende tid, og til sidst gider man måske ikke vente mere og forlader og opgiver det, man venter på og går videre til næste punkt på ens agenda.

Sådan kan man nogen gange opleve og opfatte kirkens øjeblikkelige holdning til Herrens genkomst. Den virker fjern og uaktuel og derfor skænker man den ikke megen opmærksomhed, vil måske, at det må vare rigtigt længe. Men dermed bliver det, at Jesus kommer igen en trivialitet, og ikke det man jubler over og længes efter. Men så har vi også givet slip på en side af kristendommen, som fylder meget i Det Nye Testamente, og som nytestamentlige kristne så frem til med stor glæde og entusiasme, nogen gange måske med en entusiasme som manglede visdom og modenhed.

Af Louis Nielsen

Lys og frydefuld salme

Grundtvig kendte en salme fra 1564 "Løft op dit Hoved, al Christendom" skrevet af Koldings borgmester Søren Kjær, men det er kun titlen og versmålet, han overtager. Kjærs salme var mest optaget med domsscenerne i Lukas 21 og var en stærk formanende og advarende salme med et stærkt omvendelseskald.

Grundtvigs salme er en meget lys salme, en salme, som ikke mangler dommedagsmotivet, men i hvilken alligevel Guds frelse og forløsningen er det, som bærer salmen, helt i overensstemmelse med Jesu løfte: Løft jeres hoveder, for jeres forløsning nærmer sig".

Denne lyse og frydefulde tone er også den fremherskende de fleste af de steder, hvor Det Nye Testamente taler om Herrens komme. Det er en dag, hvor vi skal juble (1 Pet 1:8); det er en dag fyldt af salighed (Tit 2:13), af hvile (2 Thes 1:7), af forherligelse (2 Thes 1:10), fyldt med trøst (1 Thes 4:18), en dag, bruden (kirken, de hellige, Guds folk) længes

efter og beder om snart må komme (Åb 22:17), ja som også Helligånden i os længes efter. Han, som kommer igen, er Herren vort liv, Herren vort håb (Kol 3:4). Hans komme betyder også, at vi bliver ligedannet med ham (1 Joh 3:1-3).

Den glemte genkomst

Når håbet om, forventningen til og glæden ved Jesu genkomst har fortonet sig hos så mange kristne, hænger det også sammen med, at himmelglæden er forsvundet fra manges liv og lovprisning. Forkyndelsen har i mange år været optaget af "her og nu"; det, som ligger uden for vore normale erfaringer og ikke kan redegøres for videnskabeligt, er blevet "demytologiseret", dvs. afklædt mysterium, transcens og hinsideshed og udlagt eksistentielt eller narrativt dvs. som en god historie med en opbyggelig pointe. Endelig har også den voksende materialisme og udsigten til et godt og langt liv hernede fået mange til at glæde sig mindre til Himlen og måske endda til helt at frasskrive sig troen på, at der er en Himmel og et evigt liv.

Men sådan var det ikke for Grundtvig. Vi vil næppe kunne kalde ham bibelfundamentalist, men det er svært ud fra hans salmer at tro andet om ham end, at hans kristendom var klassisk, dvs., at han troede på de sandheder, trosbekendelsen opregner, herunder medregnet disses transcendent og historiske indhold. Grundtvig kæmpede iøvrigt i sin samtid en hård kamp mod rationalismen.

Troen på, at Jesus kommer igen, og det vil ske, som Han har sagt, lyser klart ud af den salme, vi her har foran os. Som i de fleste af Grundtvigs salmer er sproget billedrigt og dramatisk. Grundtvig trækker på Bibelen; der er mange bibelske billeder og allusioner i salmen, men han benytter sig også af et billedsprog med rødder i den nordiske mytologi.

Alle væsentlige aspekter i Det Nye Testaments forkyndelse af Herrens genkomst er med i salmen. Den er virkelig en forkyndelse af genkomsten. Synges den anden søndag i advent, hvor teksten handler om genkomsten (Lukas 21) understøtter den forkyndelsen. Det er noget man ind imellem godt kan savne i kirker, hvor "lovsang" i vid udstrækning har erstattet salmesang.

Om salmen skriver Erik Norman Svendsen ("Syng for livet", Kristeligt Dagblads Forlag 2008): "Salmen er med sine mange bibelske billeder og gammelnordiske forestillinger (især v.7-9) ganske svær at forstå i alle enkeltheder. Men sigtet er ganske klart: Jesu genkomst og dommedag er ikke en menneskeskabt katastrofe eller guddommelig straffeaktion, men fuldendelsen af den frelse, som Kristus har forkyndt og bragt i stand". I vor optik skriver vi hjertens gerne under på det sidste, men er lidt mere forholdne overfor udelukkelsen af enhver tale om straf.

Salmeforskeren Helge Dahn citerer salmeforskeren Ludwigs: "Denne adventssang gennemspiller et vældigt register. Den begynder i en lys og frejdig optakt at kalde vor tanke og hu opad mod Himlen; så vækker den det dybe suk og stiller det med blide, himmelske toner for atter at løfte sig i jublende frelsesforvisning.

Dæmpet toner forklaringen af Herrens tøven, og i stille inderlighed lyder formaningen til forbøn for den faldne slægt. Men til sidst spilles der for fuldt værk: domsbasunerne gjalder, luer knitrer og brager, og jord går under, mens dødens trone styrter sammen, og den nye jord stiger frem under en ny himmel, og salmen toner ud i festlig fryd".

Jesus i Himlen

Salmen begynder med næsten ordret at citere Jesu ord: "Løft jeres hoved" (Luk 21:28); Jesus er gået forud for os til sin herlighed, og vi skal følge ham did. Jesus hører nu til i Himlen, og Guds folk, Guds menighed hører også hjemme dér. Det er der flere steder i Det Nye Testamente, som siger.

"Vort borgersamfund" er dér, siger Paulus (Fil 3:20) og derfra forventer vi Ham som forløser og frelser. "Vi er

oprejst med Kristus", siger Paulus også; derfor skal vi også "søge det, som er i Himlen, og når Kristus, vort liv, bliver åbenbaret, skal vi også åbenbares med ham i herlighed" (Kol 3:1-4). "Når han åbenbares", siger Johannes "skal vi blive ligesom Ham, for vi skal se Ham, som Han er" (1 Joh 3:2).

Når Kristus kommer igen, kommer han ikke i ringhed og fornedrelse, men i herlighed og pragt og al jorden vil blive oplyst af hans herlighed (Matt 26:64). "Han kommer", siger Paulus, "for at blive herliggjort blandt sine hellige og blive hyldet blandt alle, som kom til tro" (2 Thes 1:10).

Hvor mange af disse bibelhenvisninger og bibelallusioner, Grundtvig har haft bevidst i tanke, da han skrev sin salme, kan vi ikke vide, men salmens første strofe er gennemtrængt af Bibelens budskab om Jesus; derfor når vi synger med på denne strofe, synger vi i virkeligheden Bibelens budskab ud:

*Rejs op dit hoved, al kristenhed!
opløft dit øje, slå ej det ned!
i Himlen du har hjemme;
der er dit hjerte, der er din skat,
derfra han kommer med æren brat,
hvem du kan aldrig glemme.*

I næste strofe genkalder Grundtvig sig, hvad røveren på korset tryglede Jesus om i sin dødskamp: "Jesus, husk mig, når du kommer i dit rige" (Luk 23:43). Jesus, "korsets høvding" er nu i sit rige, og til Ham på ærens trone retter også vi vor bøn, at han må komme os i hu, komme os i hu så vi lukkes ind i Guds rige, så "skæl" falder fra vore øjne, og vi ser og forstår Jesus for hvem Han er og sådan, som han er, så Paradiset lukkes op og vi ligefrem ser ind i det:

*Rejs op dit hoved, af hjertet sig
til korsets høvding: "O, tænk på mig,
nu er du i dit rige!"
Da skæl der falder fra øje dit,
du mægter, som du har ønsket tit,
i Paradis at kige.*

Jesu død for os på korset renser al synden og skylden bort, men det er Jesu ophøjelse til Faderens trone, som giver Ham hans universelle kraft til at frelse enhver, som i tro kalder på ham (Joh 12:32; ApG 5.31; Rom 10:9-13; Heb 7.23-25).

Røveren havde råbt til Jesus: Husk mig, når du kommer i dit rige"; Jesus svarede ham: "I dag skal du være med mig i Paradis". Fremtid var blevet nutid, riget Paradis, Gudshaven før syndefaldet, fredens og livsalighedens hjem, haven, hvor Gud Herren kom og gik, haven med livets træ og de livgivende floder.

Grundtvig fortsætter i tredje strofe med at fortælle, hvad det er, vi ser, når vi grundende og undrende kigger ind i Paradiset Igen tyr han til Bibelens billedrigdom, til Bibelens første og sidste blade: "Du", siger han og mener "al kristenhed", menigheden, Guds folk, men han tiltaler den hele vejen igennem i tredje person ental, som "du". I kirken synger vi sammen og er sammen og er os bevidste om, at vi er sammen, men vor egen personlige, individuelle bekendelse og bøn høres i vor fælles bekendelse.

Vi ser "livets træ", hører "Himlens fugle", hvormed Grundtvig utvivlsomt mener englenerne, og de synger som de sang julenat og som vi hører dem synge i lovsangene i Åbenbaringsbogen, om "herrefærden i højen sky" (se ApG 1:10-11), om den nye himmel og den nye jord (2 Pet 3:13; Åb 21:1) og om opstandne kristne, nu ikklædt udødelighed og evigt liv.

*Der ser i haven du livets træ,
og Himlens fugle i lun og læ
du hører liftig sjunge
om herrefærden i højen sky,
om jord og himmel de splinterny,
om kristne evig unge.*

Hidtil har Grundtvig kun ladet sin salme om genkomsten handle om den glædelige, strålende og med længsel ventede side; i strofe 4 tager han også den anden op, dommens, men med, om vi så må sige, et positivt fortegn:

*Ej mer du gruer for dommedag,
du ved, din dommer har ført din sag,
og fra sig selv den vundet;
des mer du længes hvert morgengry,
til Herren dages på rosensky,
når nat er helt udrundet.*

Det er en ganske vidunderlige strofe. Herren er dommeren, og han er anklageren, men han er også forsvareren. Dommeren har vundet sagen for os, taget fordømmelsen på sig selv og fjernet

den fra os, sat os over for sig selv lydefri og uden anklage (Rom 8:1; 33; Ef 1:3, Kol 1:22 (1948 oversættelsen "uden anklage"). Derfor gruer vi heller ikke mer for dommen, men kan tillidsfuldt give os hen til glæden ved genkomsten, til længslen efter, at natten skal være forbi og den evige morgen oprinde.

Frimodig og kæk

Den forventningsfulde og frimodige, ja ligefrem kække tone fortsætter gennem hele strofe 5 stigende mod nye højder:

*Og når du under hver himmel-egn
du ser din konges det visse tegn,
ja tegn i sol og måne,
da funkler frydeligt øje dit,
da rejser hoved du kækt og frit,
mens stjerner dø og dåne.*

Grundtvig er nu tilbage i dagens tekst, hvor Jesus i sin tale på Oliebjerget netop henviser til "tegn i sol og måne" (Luk 21:25). Jesus siger, at "mennesker skal gå til af skræk og frygt for det, der kommer over verden" (Luk 21:25-26), men til disciplene siger han, at da skal de "rette sig op og løfte deres hoder, for forløsningen nærmer sig". Det er dette Grundtvig sigter til, når han om de kristne siger: Da funkler frydeligt øjet dit, da rejser hoved du kækt og frit.

Hidtil har salmen kun handlet om den glæde, forventning og fryd, som for den kristne menighed er knyttet til håbet om Jesu genkomst. Nu følger tre strofer, som knytter sig til den anden side af genkomsten, at for verden varsler den dom, rystelse og undergang:

*Men skønt du længes, o kristenhed,
så glem dog ikke, at godt du ved,
hvad Herren tøver efter,
og bed ham aldrig, før timen kom,
til jordens gru og al verdens dom
at røre himlens kræfter.*

*Du ved, du tjener en Herre mild,
som ikkun nødig med himlens ild
hjem søger jordens lyder;
som vennen dristigt for Sodom bad,
så bed og du for den store stad,
til selv han staven bryder!*

*Ja bed for Babel, til grant du ser,
at bøn og sukke ej både mer
mod undergangens bølge!
Da råber Herren: Jeg kommer snart!
og bruden svarer: Med lynets fart
i sky jeg dig skal følge!*

Grundtvig fastholder stadig længslen, men minder os om, at den er iblandet en sorg, en sorg over den verden, som er i oprør mod Gud, og for hvem genkomsten kun bringer dom og undergang. Synderens død og undergang bringer aldrig glæde til Gud.

Det er ikke Guds ønske og vilje, at nogen sjæl skal dø. Til tider overses det hos os, som ønsker at fastholde Bibelens budskab uafkortet, herunder også advarslen om, at der er en dobbelt udgang, også en udgang til fortabelse. Det bør fylde os med sorg, at nogle mennesker vælger den vej, som det fylder Gud med sorg og som han netop venter med at opfylde forjættelsen om, at Jesus skal komme igen, fordi han ønsker at give mennesker tid til at komme på andre tanker.

Abraham, Guds ven, bad for Sodoma, ikke kun fordi han havde familie dér, men fordi det oprigtigt pinte ham at tænke på, at en hel by skulle gå til grunde, som verden var gået til grunde i syndfloden. Gudfrygtige mennesker er mennesker, som sætter ret og retfærdighed højt, men de er også mennesker med medfølelse. Desværre er de ofte et mindretal, men de ved til hvem, de kan henvende sig, henvende sig med sukke og forbøn, og de ved, at deres sukken og bøn vinder genklang i Himlen, genklang i Guds hjerte og vilje.

Det med sorgen, sukket og bønner får Grundtvig glimrende trukket frem i salmen uden, at det på nogen måde tager noget fra glæden og længslen efter, at Herren kommer igen. Dagen kommer, hvor nådens tid rinder ud, og hvor det ikke længere giver mening at bede. Den time er kun kendt af Gud, men når den kommer, vil bruden, kirken også være rede til at møde ham i skyen og følge ham til hans herlighed.

*Da gjalder luren for sidste gang,
da luer bavian i blomstervang,
da styrter dødens trone,
da lutres herlig den gamle jord
i skærsilds-luer, på Herrens ord,
da stråler livets krone!*

Denne sidste strofe er rig på bibelhenvisninger (Åb 22: 17; 20; 1 Thes 4:16; 1 Kor 15:52; Åb 11:15; Jak 1:12; ; se også Matt 19:28 og Åb 21:1), ligesom Grundtvig også henter billeder fra nordisk mytologi: Luren og bavian (bål) var de signaler, der kaldte de gamle nordboere sammen.

www.kristentperspektiv.dk

Gennem Stalddøren

Efterhånden som fortællingen i dette kapitel udvikler sig, bliver det mere og mere klart, at landskabet hinsides stalddøren ikke er "Aslans eget land", ikke er "landet hinsides havet", men et "mellemland", en oase, en paradislignende verden inden det endelige hvilested er nået, Aslans land (Himmelen). Vi var lidt inde på det i gennemgangen af det forrige kapitel.

Det underlige er at finde dværgene her og finde ud af, at for dem gør det ingen forskel. Men den historie når vi nok først at tage op i næste kapitel.

Lewis' Narniakronike er, som vi igen og igen har sagt det, ikke en parallelfortælling til Det Nye Testamente, selvom associationerne og mindelserne ikke er til at tage fejl af. Men uden tvivl ligger Lewis' kristendomsopfattelse bag det meste af det, Narnia handler om.

Når vi taler om at "komme i Himlen" bruger vi et folkeligt sprog, og det sprog forstås af alle, men mangler præcision. Umiddelbart forbinder vi "Himlen" med dér, hvor Gud er, med "faderhuset med dets mange boliger", med dér, hvor der skal være idel fryd og gammen, og hvor vi skal være sammen med Herren og vore kære i evigheds evighed.

Tanker om en mellemtilstand, en slags forgård til Himlen før "den nye jord og de nye himle" indgår sjældent i den almindelige kristelige tale om Himlen og vore forventninger til livet efter døden.

Det er heller ikke helt klart, om Det Nye Testamente arbejder med tanken om en mellemtilstand; sandsynligvis gør det dét, men denne mellemtilstand må vi ikke forveksle med Dantes eller andres forestillinger af samme. Mellemtilstanden som et lutringssted før vi lukkes ind til saligheden i Himlen er en tanke, som er fremmed for Det Nye Testamente, men i en eller anden form synes den at indgå i Lewis' tanker om det, som umiddelbart møder os efter døden. Men det skal dertil siges, at tanken om lutringen ikke synes at indtage nogen

Kommentar til kapitel 13 i C. S. Lewis' Narnia-bog "Det Sidste Slag".

Af Louis Nielsen

plads i Narniafortællingen, ideen om en mellemtilstand gør. Vi var inde på det i forrige kapitel, men det er måske godt at få det gentaget.

Narnias venner fra tidernes morgen til i dag er endelig samlede, og samlede udenfor deres egne verdener. Selvom de ikke ved det, er de alle, hvad man vil kalde "døde", og snart vil også de verdener, hvori de har levet deres liv, være nået til deres ende. De får nu tid til at tage deres nye omgivelser i øjesyn - og hvor vidunderlige må de ikke siges at være. De får også lejlighed til at fortælle deres individuelle historie om, hvordan de er kommet her.

Tirian, den sidst ankomne, har stadig en forestilling om at være i den snævre stald. Men det passede ikke med de sanseindtryk, som mødte ham, af den blide luft, en eng, en blå himmel, træerne med det tætte løvhang og de ufatteligt

smukke frugter.

"De begav sig alle hen til træerne. Alle rakte op for at plukke de frugter, de hver for sig syntes bedst om - og tøvede så et øjeblik. Disse frugter var så smukke, at de alle tænkte: "De kan ikke være til mig det må bestemt være forbudt at plukke dem".

Umiddelbart bliver vi mindet om scenen i Trolldemandens Nevø, hvor Digory bliver sendt til en have langt, langt borte for at plukke en frugt fra Ungdommens Træ. Men dengang indskærpedes det ham, at frugten ikke var bestemt for ham, men bestemt til at plantes i det nyskabte Narnia som værn mod den indtrængende fjende. Digory får så lov til at plukke en frugt fra det nyplantede træ, så hans døende mor hjemme i London kan blive rask. Men selv spise af den, nej!

Vi kommer naturligt også i tanke om en anden have med en masse dejlige træer og en masse af underfuld frugt. Alle måtte de spises for nær frugten af ét træ, og netop det træ spiste de af til fordærv for dem selv og alle kommende slægter.

Her er det lige modsat. Lysten til at plukke mangler ikke, og plukket bliver der. Men før frugten føres til munden, standser de alle og tænker: Kan det virkeligt passe, at den frugt er til mig!" Paradisfortællingen har fået modsat fortegn.

Frugterne ses ikke længere som noget, man går på rov iblandt, men taknemmeligt tager man dem til sig og undrer sig over, at de kan være for mig, at noget så smukt og så ubeskriveligt dejligt kan være for mig. En radikal forvandling har fundet sted, ikke alene med verden, men med menneskene i den. Det er Paradis, "Paradis opladt på ny". "Her er Guds nåde og Himlenes dør".

"Jeg har en fornemmelse af, at vi er kommet til det land, hvor alt er

tilladt”, sagde Peter. Det er værd at tænke over, hvorfor nu alt er tilladt og kan være tilladt. Verden og de har i sandhed undergået en stor forvandling, ja en guddommelig forvandling. Det er forskellen.

Ubeskrivelig smag

Opmuntrede og glade begynder de alle med største vellyst at spise af frugterne. Og hvordan smagte de så? spørger Lewis og indskyder en af de korte, vidunderlige og “to the point” refleksioner, som han af og til afbryder historien med:

“Desværre er der ikke nogen, der kan beskrive en smag. Det eneste, jeg kan sige, er, at i sammenligning med disse frugter ville den friskeste grapefrugt være vammel, og den saftigste appelsin være tør, og den mest modne pære være hård og træet, og det sødeste skovjordbær surt. Og der var ingen kerner eller sten - og ingen hvepse. Hvis man først havde

spist denne frugt, ville alle de dejligste ting i denne verden smage som bitter medicin. Bedre kan jeg ikke beskrive det. Du vil aldrig blive klar over, hvordan smagen er, medmindre du selv engang kommer til det forunderlige land og stifter bekendskab med den”.

“Ingen hvepse”, jamen er det ikke herligt! I dette liv kan meget få ting beskrives i udelukkende positive vendinger, kontraster og modsætninger må med. I Bibelens beskrivelse af det nye Jerusalems herligheder hedder det: “Og døden skal ikke være mere, ej heller sorg, ej heller skrig, ej heller pine skal være mere” (Åb 21:4). De lifligste, mest vidunderligt smagende frugter, vi har kendt til her, blegner i sammenligning med frugterne i Aslans eget land, ja får smagen til at minde mere “om bitter medicin” end om sødmefyldt frugt. Så kan kontrasten næppe blive større.

Lewis skriver til børn, og henvender sig nu og da direkte til sine børnelæsere.

Det gør han nu, når han runder af med at sige: “Du vil aldrig blive klar over, hvordan smagen er, medmindre du selv engang kommer til det forunderlige land og stifter bekendtskab med den.” Det er ikke bare en god og dejlig historie, han fortæller. Historien har en pointe og et formål. Der er et virkeligt land bag Narniakrønikens Narnia, der er en virkelig og levende person bag Aslan. Han har et andet navn i vores verden og hans land også et andet navn. Men landet er et forunderligt land, og dets frugter og alt andet i det er vidunderlige, og må du komme til at længes efter det land; men skal du komme til at opleve det, må du søge det. Man kunne fristes til at sige, at Lewis ligefrem retter en evangelistisk appel til sine læsere, ikke bare børnelæsere, men også os voksne læsere.

Eustace opfordrer nu til, at Peter og de andre skal fortælle deres historie om, hvordan de er kommet til “det forunderlige land”. De havde været

i gang med at fortælle den, da blev afbrudt af Tirians ankomst.

Peter, Edmund og Lucy havde stået på perronen på en jernbanestation i England, da et tog med voldsom fart susede ind, væltede i farten og trak nogle af de på perronkanten ventende (Peter, Edmund og Lucy blandt andre) med sig i ulykken. Peter havde lige forinden tænkt over, at deres forældre ville være med det tog, og det ville Polly og Digory også være. Alle var de således inddraget i ulykken. Men hvad der virkelig skete har både Peter og Edmund svært ved at forklare:

“Nej,” sagde Edmund. “Det var ikke som dengang, hvor vi med trolddom blev fjernet fra vores egen verden. Der lød et forfærdeligt brag, og jeg blev ramt af et eller andet, men det gjorde ikke ondt. Og jeg var ikke bange - jeg var snarere... spændt. Og en sær ting var, at jeg havde et temmeligt ømt knæ, som jeg havde forvredet, da jeg spillede fodbold, men pludselig gjorde det slet ikke ondt i det mere. Og jeg følte mig meget let. Og så så var vi her.”

“Vi oplevede nogenlunde det samme inde i togvognen,” sagde fyrst Digory, bortset fra, at Polly og jeg nok mest fornemmede, at vi ikke længere var så stive. Det kan I unge mennesker ikke forstå. Men vi holdt op med at føle os gamle”

“Unge mennesker!” sagde Jill. “Jeg tror ikke, at I to i virkeligheden er meget ældre, end vi er.”

“Selv om vi måske ikke er det nu, så har vi været det,” sagde fyrstinde Polly”.

Endnu ved vi ikke helt, om jernbaneulykken betød, at Peter, Edmund, Lucy, Digory og Polly døde ved den. Vi gætter på, at det var, hvad der skete, men de ved det ikke selv. Først da Aslan på bogens allersidste side fortæller dem det, ved de, at det var lige netop det, som skete.

Dødsprocessen og dødsoplevelsen kan trække ud for nogle, medens den for andre kan være overstået på sekunder. Vennerne her hører til i den sidste kategori. Men det er næppe det, Lewis ønsker at fortælle.

Hvad han derimod får sagt og sagt meget tydeligt er, at for den, som er ven af Narnia og tror på Aslan, er vejen til Aslans eget land meget kort. I løbet af

ingen tid er de i den anden verden og nu for aldrig mere at sendes bort. Og glemt er ulykke, glemt er bekymringer, frygt og tyngende byrder, det, som har gjort ondt, gør ikke mere ondt, de stive lemmer er ikke mere stive, de gamle kroppe unge.

De er, som det senere forklares, kommet “ud af skyggelandet”, de er i Paradis, og af dets livgivende frugter har de allerede spist, men endnu er de ikke kommet “længere op og længere ind”. Men i nytestamentlig terminologi er opstandelsens kræfter allerede begyndt at arbejde i dem.

Det kristne håb i døden er just, at som livslyset slukkes her, tænder det i Paradiset, i Himlen, dér hvor Herren er, hvor der “er såre meget bedre”, hvor vi skal være helt og fuldt “hjemme”. Intet øjeblik vil der være mellem det første og sidste, det sker i samme moment. Det har Lewis fået ganske vidunderligt frem i dialogen mellem de fem venner om, hvordan de var kommet dér, hvor de nu var.

Som samtalen mellem vennerne skrider frem, kommer de til at undre sig over, at de alle er kommet ind eller kommet ud af den samme dør. Og de spørger “Hvor er den?”. Peter peger, hvor den er. Men hvad de ser er bare en dør omgivet af en dørkarm og intet andet. “Den så ud, som om den var vokset op af jorden som et træ” (som med lygtepælen ved Narnias skabelse).

Døren ser for vennerne ud som om, den ingen steder fører hen, men går man hen til den og ser gennem dens sprækker, ser man ned i den verden, hvorfra Tirian kom for et øjeblik siden.

“Han (Tirian) så sig omkring og kunne dårligt tro sine øjne. Himlen var blå over ham, og der var græs så langt han kunne se i alle retninger, og hans nye venner stod leende uden om ham. Tirian smilede tilbage. “Det lader til, at stalden set indefra og stalden set udefra er to forskellige steder,” sagde han. “Ja,” sagde fyrst Digory. “Den er større indeni end udenpå”.

“Ja,” sagde dronning Lucy. “I vores verden var der også en gang en stald, som rummede noget, der var større end hele vores verden.” Det var første gang, hun havde sagt noget, og på hendes skælvende stemme kunne Tirian høre hvorfor. Hun sugede alting mere til sig end de andre.

Hun havde været for lykkelig til at sige noget. Han ønskede at høre hende igen”.

Lewis skaber her som så mange andre steder i Narniakrøniken en meget tydelig forbindelse mellem evangeliernes store fortælling og Narniaverdenen. Stalden får os til at tænke på stalden i Bethlehem, på julenat, på Jesu komme til verden. Den stald husede i sandhed “Én, der var større en hele vores verden”, Himlens kongesøn, den ved hvem og til hvem alt er skabt, den som også forener det himmelske og det jordiske. Også “døren” synes at være fyldt med allusioner til evangeliefortællingen, til Jesus, som om sig selv siger: “Jeg er døren”. Jesus er også “vejen”; Himmelen og adgangen til Himlen er blevet åbnet af ham, og han er selv både døren og vejen. Og det er han for alle verdener, til alle tider, for hele kosmos. Inkarnationen er en begivenhed af kosmisk betydning, for alle slægter, for alle verdener.

Lucys særlige varme og følsomhed, som har fulgt hende gennem alle fortællingerne, hun har medvirket i, fornægter sig heller ikke her: “Hun sugede alting mere til sig end de andre. Hun havde været for lykkelig til at sige noget”.

Til sidst i beretningen fortælles om dværgene. Men det er en anden og længere historie, som vi vil lade ligge til næste gang.

Kristent Perspektiv udgives af Perspektiv Bibelskole.

Sekretariatet v. Henning Lytje, Falen 61A, 5000 Odense C, tlf. 74415540.

Ekspedition: Gerda Jessen Sørensen, Lindevej 56 A. 5250 Odense SV, tlf. 66132048.

Redaktion: Carsten Thomsen (ansv. red), ctpress@mac.com, Louis Nielsen, louis.nielsen@mail.dk. Astrid í Hjöllum Christensen.

Bladet udgives 4 gange om året. Det udsendes gratis til studerende på Perspektiv Bibelskole.

Årsabonnement: 125 kr. **Hjemmeside:** www.kristentperspektiv.dk